

Uchwała Nr XXIX/18/21
Rady Gminy Czerwin
z dnia 29 czerwca 2021 roku
w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Czerwin na lata 2021 - 2025

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r poz. 713) w związku z art. 16b ust. 1 i 2 oraz art. 17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) Rada Gminy Czerwin uchwala, co następuje :

§ 1.

Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerwin na lata 2021 - 2025 stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czerwin.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

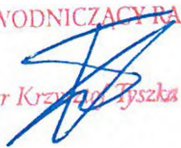

mgr Krzysztof Łyska

Uzasadnienie
uchwały w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych w Gminie Czerwin na lata 2021-2025

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 16 b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerwin na lata 2021-2025 wyznacza cele strategiczne i działania, których osiągnięcie w znaczący sposób może przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej.

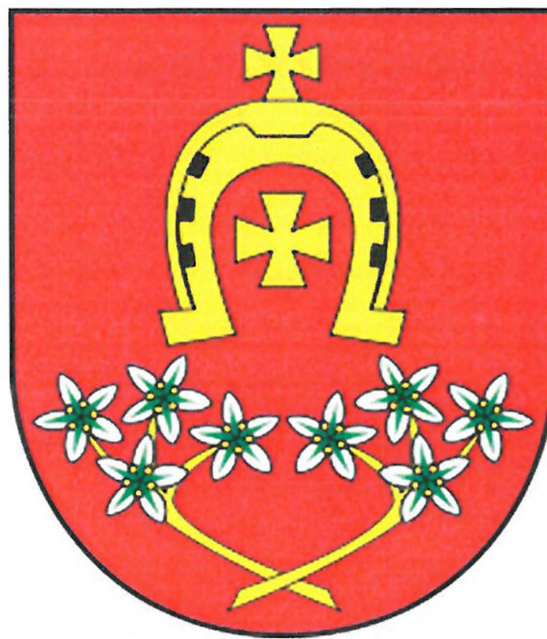
Gminna Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu polityki społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji rządowej, samorządowej i partnerów społecznych w tym organizacji pozarządowych.

PRZEWODNICZĄCY RADY

mgr Krzysztof Tyszkowski

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXIX/18/21
Rady Gminy Czerwin
z dnia 29 czerwca 2021 roku

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czerwin na lata 2021-2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3	
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII		
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4	
Podstawa prawna Strategii	4	
Dokumenty krajowe	4	
Dokumenty regionalne i lokalne.....	5	
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE		6
Charakterystyka Gminy.....	6	
Położenie.....	6	
Ludność	7	
Oświata.....	9	
Kultura i sport.....	9	
Pomoc społeczna	13	
Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe.....	16	
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	18	
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS.....	19	
Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Czerwin.		
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	25	
Ubóstwo	27	
Długotrwała lub ciężka choroba.....	28	
Niepełnosprawność	29	
Bezrobocie.....	30	
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	32	
Uzależnienia	34	
Przemoc w rodzinie.....	36	

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Czerwin	39
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Czerwin w opinii dorosłych mieszkańców.....	40
Problem uzależnień na terenie Gminy Czerwin- dorośli mieszkańcy	41
Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii mieszkańców Gminy Czerwin.....	52
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Czerwin	55
Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Czerwin	64
Podsumowanie części diagnostycznej.....	82
Podsumowanie badań ankietowych	82
Analiza SWOT	85
 STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZERWIN NA LATA 2021-2025.....	 89
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	89
Realizacja strategii	93
Cele i kierunki działań	93
Monitoring i ewaluacja	105
Źródła finansowania	107
 SPIS TABEL	 108
 SPIS WYKRESÓW	 109

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa - utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Czerwin na lata 2021-2025.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czerwin na lata 2021-2025 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czerwin na lata 2021-2025 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czerwin na lata 2021-2025 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostrołęckim;
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Czerwin;
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Czerwin;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwin;
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Czerwin.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

Charakterystyka Gminy

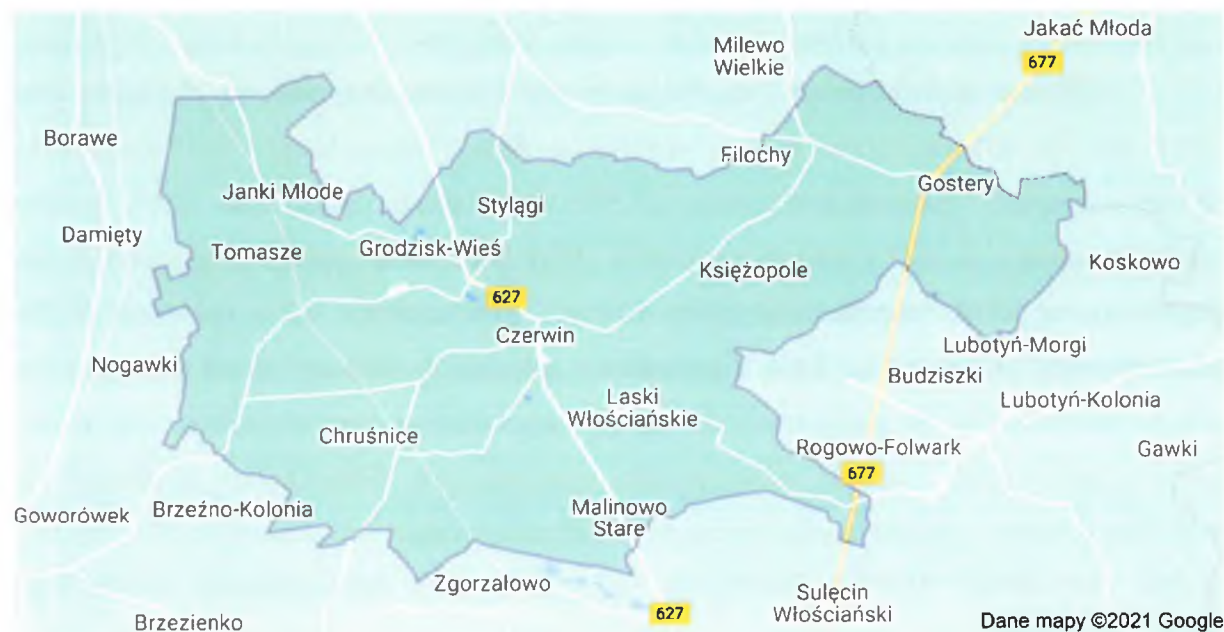
Położenie

Gmina Czerwin to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie ostrołęckim nad rzeką Orz. Siedzibą gminy jest miejscowość Czerwin.

Gmina stanowi 8,15% powierzchni powiatu. Powierzchnia gminy wynosi 171 km², z czego 77,2% stanowią użytki rolne, a 15,6% lasy².

W skład gminy wchodzi następujące sołectwa: Andrzejki-Tyszki, Bobin, Borek, Buczyn, Choromany-Witnice, Chruśnice, Czerwin, Damiany, Dąbek, Dobki Nowe-Wólka Czerwińska, Dobki Stare, Dzwonek, Filochy, Gocły, Grodzisk Duży, Grodzisk-Wieś, Gostery, Gumki, Janki Młode, Jarnuty, Księżopole, Łady-Mans, Laski Szlacheckie, Laski Włościańskie, Malinowo Nowe, Malinowo Stare, Piotrowo, Piski, Pomian, Seroczyn, Skarżyn, Sokołowo, Stylągi, Suchcice, Tomasz, Tyszki-Ciągaczki, Tyszki-Nadbory, Wiśniewo, Wiśniówek, Wojsze, Wólka Seroczyńska, Załuski, Zaorze, Żochy.

Rycina 1. Mapa Gminy Czerwin.

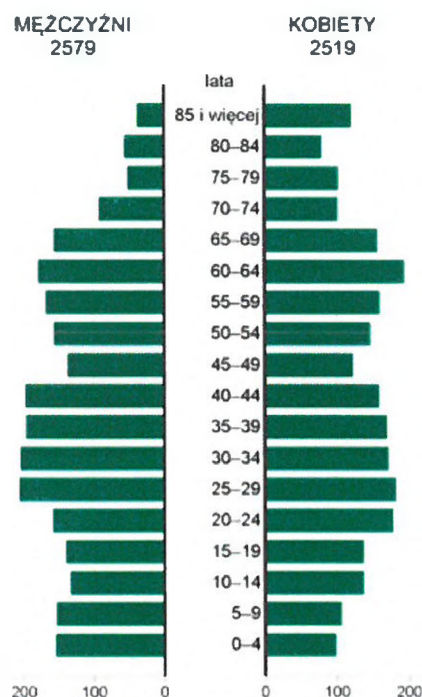

² Raport o stanie Gminy Czerwin za 2019 rok, s. 3.

Ludność

Gminę Czerwin na koniec 2019 roku zamieszkiwało 5 098 osób, w tym 2519 kobiet oraz 2579 mężczyzn. W stosunku do roku 2018 liczba mieszkańców gminy zmalała o 26 osób. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 30 osób³.

Wykres 1. Ludność według płci i wieku w 2019 roku.

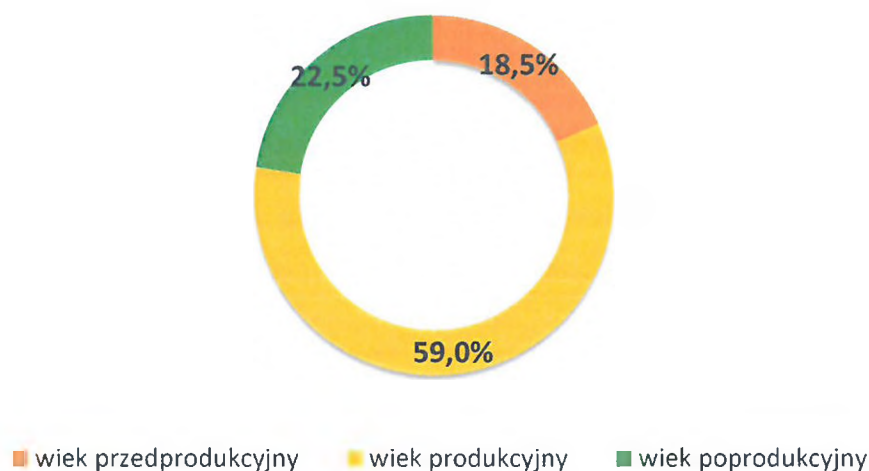
1 234 mieszkańców gminy Czerwin jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 595 kobiet oraz 639 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 10,1% ludności posiada wykształcenie wyższe, 0,9% wykształcenie policealne, 7,9% średnie ogólnokształcące, a 16,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 23,0% mieszkańców gminy Czerwin, gimnazjalnym 7,3%, natomiast 30,2% podstawowym ukończonym. 4,6% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Czerwin mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Czerwin największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (30,3%) oraz średnie zawodowe (16,5%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie podstawowe ukończone (30,2%) oraz zasadnicze zawodowe (29,9%)⁴.

³https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/ostrolecki/1415032_czerwin.pdf (dostęp: 15.04.2021).

⁴https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Czerwin#edukacja-w-pigulce (dostęp: 15.04.2021).

Odnosząc się do analizy zaprezentowanych poniżej danych, należy stwierdzić, że dominującą grupę ludności na terenie Gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Drugą pod względem liczebności grupę, stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, zaś najmniejszą osoby w wieku przedprodukcyjnym⁵.

Wykres 2. Ludność Gminy Czerwin w rozbiciu na ekonomiczne grupy wiekowe.

Gmina Czerwin ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -16. W 2019 roku urodziło się 42 dzieci. W tym samym roku odnotowano 58 zgonów⁶.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Czerwin- 2019 rok.

Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
42	58	-16

⁵https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/ostrolecki/1415032_czerwin.pdf (dostęp: 15.04.2021).

⁶ Tamże.

Oświata

Gminny system edukacji na terenie Gminy Czerwin tworzą następujące placówki oświatowe:

1. Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Czerwinie;
2. Szkoła Podstawowa w Piskach.

Szkoła Podstawowa w Czerwinie w roku szkolnym 2019/2020 liczyła 308 uczniów, uczących się w 16 oddziałach. Do Szkoły Podstawowej w Piskach w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało 108 dzieci, w tym: 79 uczniów, 9 sześciolatków oraz 20 przedszkolaków (4-5 latki). Szkoła w Piskach w roku szkolnym 2019/2020 liczyła 9 oddziałów.

Poza tym, jednostkami budżetowymi Gminy Czerwin są Samorządowe Przedszkole w Czerwinie oraz Żłobek Gminny w Czerwinie⁷.

Kultura i sport

Działalność kulturalna na terenie Gminy Czerwin obejmuje przede wszystkim realizowane przedsięwzięcia przez pracowników Urzędu Gminy Czerwin, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Czerwinie, Gminną Bibliotekę Publiczną, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, sołectwa, organizacje społeczne oraz kościelne. W Gminie Czerwin corocznie organizuje się szereg różnych przedsięwzięć i wydarzeń, które mają na celu integrację mieszkańców, edukację oraz wspólne spędzanie czasu wolnego.

Instytucją powołaną do rozpoznawania i rozwijania potrzeb społecznych w zakresie szeroko pojętej kultury, sportu i rekreacji jest Gminny Ośrodek Kultury w Czerwinie. Zakres działania Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwinie to między innymi⁸:

- ✓ organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę,
- ✓ stwarzanie warunków dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół zainteresowań, sekcji i zespołów,
- ✓ tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- ✓ rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- ✓ organizacja spektakli, koncertów, wystaw, odczytów, imprez artystycznych i rozrywkowych.

⁷ Raport..., s. 11-22.

⁸ Strategia Rozwoju Gminy Czerwin na lata 2020-2025, s. 8.

Infrastruktura społeczna na obszarach wiejskich, w tym również na terenie Gminy Czerwin, wykazuje cechy niedoinwestowania i niedostosowania do istniejących potrzeb. Niedostateczny rozwój szczególnie placówek służby zdrowia, instytucji pomocy społecznej, placówek kulturalnych, sportowo- rekreacyjnych i administracyjnych. Wszystkie wymienione wyżej instytucje nieodczynnie wpływają na jakość życia mieszkańców, zaspokojenie potrzeb społecznych i bezpieczeństwa społecznego. Poza tym, ograniczenia finansowe i kadrowe powodują niedostateczną aktywizację lokalnej społeczności do uczestniczenia w różnych formach artystycznych czy kulturowych. Jednocześnie jednak mieszkańcy mogą uczestniczyć w coraz większej ilości wydarzeń kierowanych do nich i turystów, które w ostatnich latach cieszą się bardzo dużą popularnością⁹.

Wśród najważniejszych działań organizowanych i współorganizowanych przez GOK w Czerwini w 2019 roku należy wymienić:

- ✓ Dodatkowe zajęcia z języka angielskiego prowadzone w sześciu grupach wiekowych;
- ✓ Organizacja zajęć dla dzieci w czasie ferii zimowych pod okiem pracowników GOK-u, koła gospodyń „Laskowianki” (m.in. warsztaty plastyczne oraz kulinarne)
- ✓ zajęcia taneczne w trzech grupach wiekowych;
- ✓ Gminny Dzień Kobiet;
- ✓ Warsztaty Wielkanocne;
- ✓ Coroczny rodzinny rajd rowerowy;
- ✓ Święto plonów;
- ✓ utworzenie zespołu muzycznego „Dzieciaki z Czerwina”;
- ✓ Imprezy kulturalne z Święta Niepodległości;
- ✓ Spotkanie integracyjne dla seniorów;
- ✓ Mikołajki;
- ✓ Spotkanie wigilijne.

Gminna Biblioteka Publiczna jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem jest Gmina Czerwin. Nadzór nad organizacją i funkcjonowaniem Biblioteki sprawuje Wójt Gminy Czerwin. Nadzór merytoryczny nad działalnością Biblioteki sprawują Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. Wiktora Gomulickiego w Ostrołęce. Podstawowym celem działalności Biblioteki jest:

⁹ *Strategia...*, s. 7-8.

- ✓ rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych i kulturalnych mieszkańców gminy,
- ✓ wspomaganie systemu edukacji i wychowania,
- ✓ upowszechnianie wiedzy na temat kultury i sztuki w lokalnym środowisku.

Do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- ✓ gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, w tym dotyczących wiedzy o własnym regionie oraz dokumentujących jego dorobek kulturowy, naukowy i gospodarczy;
- ✓ obsługa użytkowników poprzez udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych;
- ✓ organizowanie czytelnictwa oraz zapewnienie obsługi osobom niepełnosprawnym, ludziom starszym;
- ✓ organizowanie i prowadzenie różnych form pracy z czytelnikami służących popularyzacji książki, sztuki i nauki oraz upowszechnianie dorobku kulturalnego;
- ✓ badania potrzeb czytelniczych i ich zaspokajanie w miarę posiadanych środków finansowych;
- ✓ prowadzenie działalności informacyjnej o zbiorach własnych;
- ✓ prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, edukacyjnej, naukowo-badawczej i popularyzatorskiej;
- ✓ tworzenie i udostępnianie baz danych bibliograficznych, faktograficznych i komputerowych;
- ✓ zapewnienie użytkownikom możliwości korzystania z usług informatycznych;
- ✓ współdziałanie z bibliotekami innych sieci oraz innymi instytucjami kultury w zakresie rozwijania czytelnictwa i edukacji oświatowo-kulturalnej społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży;
- ✓ współpraca ze środowiskiem twórców i artystów oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie upowszechniania wiedzy i kultury;
- ✓ doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej;
- ✓ prowadzenie sprawozdawczości określonej przepisami prawa.

W 2019 roku w Gminnej Bibliotece Publicznej odbywały się różnorodne formy działalności kulturalno-edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, wśród których należy wymienić m.in.:

- ✓ lekcje biblioteczne;
- ✓ wycieczki do biblioteki;
- ✓ konkursy czytelnicze, recytatorskie, plastyczne, itp.:

- ✓ inne zajęcia edukacyjne organizowane przez bibliotekę takie jak np.: głośne czytanie, spotkanie w Tłusty Czwartek dzieci szkolnych z uczestniczkami Dziennego Domu Senior+, pogadanki, ferie w bibliotece, warsztaty dla dzieci, Dzień Dziecka, Bibliowakacje¹⁰.

Ponadto, na terenie Gminy Czerwin funkcjonuje Ludowy Uczniowski Klub Sportowy LUKS. Klub powstał w 1998r jak klub jedno-sekcyjny o profilu piłki nożnej. Odnosił wiele sukcesów sportowych m. in. czterech wychowanków Klubu debiutowało w młodzieżowych reprezentacjach Polski, a wielu grało w Kadrze Mazowsza. Obecnie skupia młodzież z roczników od 2008 do 2014, łącznie około 60 zawodników. Do klubu dołączyła również sekcja piłki siatkowej dziewcząt, w której obecnie trenuje około 30 zawodniczek.

¹⁰ *Raport o stanie Gminy Czerwin za 2019 rok.*

Pomoc społeczna

W Gminie Czerwin w zakresie pomocy społecznej działa Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Czerwinie. Celami pomocy społecznej realizowanym przez Ośrodek są umożliwienie osobom i rodzicom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, a także wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto, Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwinie jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną realizującą:

- ✓ zadania własne gminy z zakresu pomocy społecznej;
- ✓ zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie;
- ✓ zadania powierzone - na podstawie porozumień zawartych pomiędzy gminą, administracją rządową i jednostkami samorządu terytorialnego;
- ✓ zadania określone w Statucie, Regulaminie Organizacyjnym i aktach prawa miejscowego.

Do zadań realizowanych przez Ośrodek należy także :

- ✓ opracowanie i współrealizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej;
- ✓ sporządzanie, zgodnie z art. 16a ustawy o pomocy społecznej oceny w zakresie pomocy społecznej;
- ✓ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- ✓ podejmowanie zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- ✓ współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.
- ✓ realizacja zadań wynikających z rządowych programów, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;

- ✓ realizacja działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- ✓ bilansowanie potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej.

Szczegółowy zakres zadań reguluje Regulamin Organizacyjny Ośrodka. W realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z Wojewodą, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce, Policją, organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem katolickim, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi, Urzędem Gminy Czerwin, jednostkami organizacyjnymi Gminy Czerwin¹¹.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku w OPS zatrudnionych było 8 osób:

- kierownik -1 (pełen etat),
- pracownicy socjalni – 2 (pełne etaty),
- pracownik do obsługi świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego -1 (pełen etat),
- pracownik do obsługi świadczeń wychowawczych, świadczenia Dobry Start oraz Karty Dużej Rodziny -1 (pełen etat),
- pracownik wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze- 1 (umowa zlecenie),
- asystent rodziny- 1 (umowa zlecenie),
- pracownik biurowy-1 (umowa w ramach prac interwencyjnych).

Bardzo ważnym celem działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwinie jest dążenie do wzrostu jakości usług oraz doskonalenie narzędzi realizacji polityki społecznej na terenie gminy. Praktyka pracy w pomocy społecznej wskazuje na konieczność aktualizowania posiadanej wiedzy, doskonalenia umiejętności zawodowych celem zaspokojenia potrzeb klientów w trudnej sytuacji życiowej zgodnie obowiązującymi przepisami. Aby sprostać licznym wymaganiom oraz nie popaść w rutynę wykonywania obowiązków zawodowych pracownicy ośrodka uczestniczyli w szkoleniach dostosowanych do potrzeb, ukierunkowanych na doskonalenie warsztatu pracy, umiejętności interpersonalnych i społecznych, stosowania przepisów prawa w realizacji zadań jednostki oraz narzędzi w pracy z klientem pomocy społecznej. Szkolenia pracowników obejmowały również zagadnienia z ochrony danych osobowych, bezpieczeństwa pracowników oraz spraw finansowych, zamówień publicznych i sprawozdawczości¹².

¹¹ Statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwinie.

¹² Sprawozdanie z działalności OPS w Czerwinie.

Na terenie Gminy Czerwin funkcjonuje także Dzienny Dom Seniora. Dzienny Dom Seniora jest instytucją wspierającą ludzi starszych z terenu Gminy Czerwin, chroniącą seniorów przed samotnością i wykluczeniem. Wszystkie działania prowadzone w jednostce nakierowane są na utrzymanie seniorów w dobrej sprawności psychofizycznej i zaspokojenie potrzeb ludzi starszych. Zakres usług świadczonych przez Dzienny Dom Senior+ obejmuje w szczególności terapię zajęciową- aktywizację fizyczną i umysłową seniorów, zajęcia edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne, prozdrowotne, celebrację rocznic patriotycznych i religijnych.

W Domu Seniora prowadzone są:

- ✓ grupowa gimnastyka ogólnousprawniająca, seniorzy mają także możliwość indywidualnego treningu na przyrządach - rowery stacjonarne, stepery, bieżnia, relaksacja — masaż na fotelu masującym w pokoju wypoczynkowym;
- ✓ arteterapia: tj. zajęcia plastyczne;
- ✓ terapia ruchem: spacer, zajęcia sprawnościowe na sali gimnastycznej, zajęcia rekreacyjne,
- ✓ ćwiczenia pamięci: gry i układanki logiczne, zgadywanki tematyczne, rebusy, konkursy tematyczne;
- ✓ zajęcia edukacyjne: pogadanki profilaktyczne (dot. zdrowia, bezpieczeństwa, współczesnych zagrożeń dla seniora), informacyjne z wybranych dziedzin kultury, sztuki, muzyki, literatury, religii;
- ✓ muzykoterapia: doskonalenie śpiewu w grupie z akompaniamentem akordeonu, słuchanie koncertów - zapraszanie wykonawców, wyjścia na koncerty organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury, wspólne śpiewanie pieśni biesiadnych;
- ✓ zajęcia kulinarne: ćwiczenia pamięci i sprawności manualnej dłoni poprzez przygotowywanie prostych dań, deserów itp.;
- ✓ zajęcia komputerowe oraz nauka obsługi telefonów komórkowych: zapoznanie się z obsługą komputera i nowoczesnych smartfonów;
- ✓ udział w różnorodnych imprezach i wydarzeniach¹³.

¹³ Raport o stanie Gminy Czerwin za 2019 rok.

Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi.

Ochronę bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy zapewnia Posterunek Policji w Czerwinie. Poniższe tabele przedstawiają dane uzyskane od Policji.

Tabela 2. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem substancji psychoaktywnych.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	9	13	13
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	2	1	1
Podjęmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	2	0	0
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	0	0	0

Tabela 3. Przestępstwa/ wykroczenia na terenie gminy.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Kradzież z włamaniem	4	3	1
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	2	2	0
Pobicie	0	1	1
Uszkodzenie mienia	2	1	0
Kradzież mienia	3	4	4
Inne	23	29	34

Na terenie Gminy Czerwin działa również 13 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym 7 Jednostek typu „S” (Czerwin, Choromany- Witnice, Dzwonek, Jarnuty, Malinowo, Suchcice, Tomasze) i 6 jednostki typu „M” (Goćły, Tyszki- Nadbory, Żochy, Piski, Laski, Damiany). Dwie jednostki z Gminy Czerwin funkcjonują w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego tj. Czerwin, Suchcice. Bez względu na posiadany sprzęt, wszystkie jednostki pozostają w pełnej gotowości bojowej w 2019 roku zanotowano 51 wyjazdów. Liczba wyjazdów w porównaniu do roku 2018 zmalała o 24.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podolać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie gminy Czerwin zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwini. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne mogą polegać m.in. na przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, a świadczenia niepieniężne wykonuje się m.in. poprzez organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym, specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne:

1. Zasiłek stały - świadczenie o charakterze obowiązkowym (a więc przysługujące każdemu, kto spełnia określone ustawą warunki i w ustawowo określonej wysokości), finansowane z budżetu województwa. Udzielany osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy (nieposiadającym uprawnień emerytalno-rentowych) i spełniającym kryteria dochodowe. Świadczenie jest zróżnicowane pod względem wysokości, zależnie od dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie, jego wysokość stanowi, bowiem różnicę między owym kryterium a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie.
2. Zasiłek okresowy - przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznanie zasiłku okresowego, podobnie jak zasiłku stałego, uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina. Zasiłek nie może być jednak niższy niż 50 % różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz między kryterium dochodowym rodziny a jej dochodem.
3. Zasiłek celowy - jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39-41 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. W ramach tej formy pomocy ośrodek przyznaje pomoc w formie zasiłków celowych i celowych specjalnych. Zasiłki celowe są świadczeniami przyznawanymi w miesiącu złożenia kompletu dokumentów w związku z koniecznością zaspokojenia konkretnej potrzeby. Świadczenie ma charakter jednorazowy. Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona

była głównie na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także pogrzebu.

Świadczenia niepieniężne- udzielenie tych świadczeń nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, a jedynie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy.

1. Praca socjalna - to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Ułatwia jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia. Celem ostatecznym jest umożliwienie osobom i rodzinom kierowania własnym postępowaniem oraz zdobycie niezależności w zabezpieczeniu warunków niezbędnych dla prawidłowej egzystencji godnej człowieka.

Pracownicy OPS wykonując pracę socjalną wspomagają osoby i rodziny wymagające pomocy w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej i życiowej, współuczestniczą w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomagają sporządzić pozwy do Sądu o przyznanie alimentów, rozwód czy separację, pomagają w wypełnianiu wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, biorą udział w procesie zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, przeprowadzają rozmowy wspierające, udzielają informacji, gdzie osoby lub rodziny mogą uzyskać pomoc, która nie leży w kompetencji Ośrodka, pomagają podopiecznym w uzyskaniu prawa do emerytury lub renty, przeprowadzają wywiady u dłużników alimentacyjnych oraz podejmują działania związane z ich aktywizacją zawodową, przeprowadzają wywiady alimentacyjne u osób zobowiązanych do alimentacji, podejmują działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie itp.

Należy mieć również na uwadze, że przy zachodzącym obecnie procesie starzenia się społeczeństwa wzrasta problem dotyczący zapewnienia opieki osobom starszym. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób całkowicie samotnych. Osobom takim należy zapewnić dostęp do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych oraz zdrowotnych. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia - jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku. Należy podejmować działania, które ułatwią im życie, a także wydłużą okres ich samodzielności. Warto podkreślić również konieczność dbałości o kondycję psychiczną osób starszych i schorowanych. Brak towarzystwa, odpowiedniej opieki oddziałuje

na samopoczucie takich osób, dlatego też należy zapewnić im dostęp do instytucji świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz wykwalifikowanych pracowników, udzielających wszelkich porad w każdej sytuacji.

2. Składka zdrowotna - opłacana za osoby korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego niepodlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu.

3. Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe – przyznawane osobom, które zrezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem.

4. Sprawienie pogrzebu – pochówek realizowany jest przez pomoc społeczną w przypadku, gdy najbliższa rodzina nie ma możliwości wykonania go we własnym zakresie np. z powodów finansowych lub osobistych; sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

5. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania - udzielane osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są odpłatne w części lub całości, jeżeli dochód osoby zainteresowanej przekracza kryterium dochodowe.

Zgodnie z art. 50 Ustawy o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

6. Ośrodki wsparcia- osobom, które ze względu na wiek, chorobę, lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia, o których mowa w art. 51 ustawy. Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu. Mogą być w nich prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy społecznej, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

7. Rodzinne domy pomocy – zadaniem rodzinnych domów pomocy jest zapewnienie całodobowej opieki nie mniej niż trzem i nie więcej niż ośmiu seniorom. Służyć mają one pomocą szczególnie osobom wymagającym wzmożonej opieki ze względu na znaczne ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu, wynikające z podeszłego wieku,

8. Mieszkania chronione – przygotowują osoby w nich przebywające, pod okiem specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępują pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Skorzystać z nich mogą osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki (np. osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby opuszczające rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, zakład dla nieletnich lub cudzoziemcy),

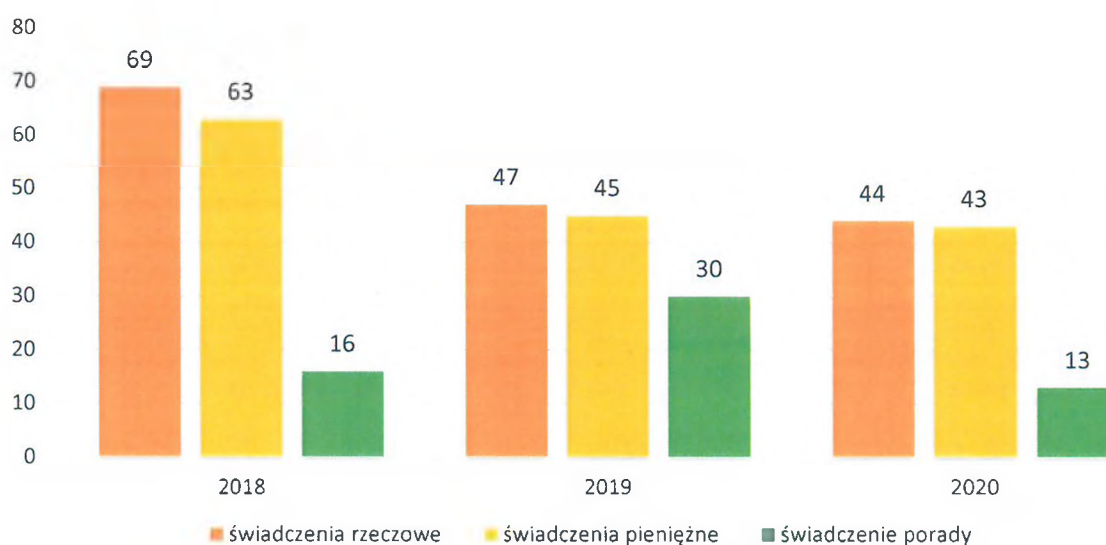
9. Domy pomocy społecznej – przeznaczone są dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na: domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób

przewlekłe psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób niepełnosprawnych psychicznie.

10. Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie – udzielane osobom tego pozbawionym.

W roku 2020 Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwinie przyznał świadczenia decyzją administracyjną dla 87 osób. Pomocą społeczną w 2020 r. pracownicy socjalni objęli 66 rodzin w których przebywało 172 osoby. Pomoc udzielana wyłącznie w postaci pracy socjalnej dotyczyła 13 rodzin w których przebywało 14 osób. W 2020 roku w ramach zadań zleconych i zadań własnych 43 osobom przyznano świadczenia pieniężne, a 44 osobom przyznano świadczenia niepieniężne.

Wykres 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS- liczba rodzin.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwinie w 2020 r. pracą socjalną objął 61 rodzin, w których przebywało 165 osób. Praca socjalna obejmowała w roku 2020 następujące zagadnienia: poprawa warunków materialnych poprzez wskazywanie możliwości wykorzystania własnych uprawnień i udzielanie pomocy w ich uzyskaniu, poprawa warunków mieszkaniowych poprzez wskazywanie możliwości i pomoc w spełnieniu formalności związanych m. in. z zamianą mieszkania, uzyskaniem lokalu socjalnego oraz pośredniczenie w przekazywaniu używanych mebli, sprzętu AGD, itp. poprawa stanu zdrowia i ułatwienie szybszego zadziałania służb medycznych poprzez między innymi zamawianie lekarskich i pielęgniarских wizyt domowych, pomocy w uzyskaniu miejsc w Domach Pomocy Społecznej, zakładach opiekuńczo - leczniczych, szpitalnych oddziałach leczenia odwykowego lub innych placówek odwykowych, zagwarantowanie osobom starszym i niepełnosprawnym

opieki poprzez m. in. interwencje u członków rodziny, pomoc w zorganizowaniu prywatnych usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej itp. poprawa relacji między członkami rodziny poprzez m. in. mediacje w sprawach konfliktów rodzinnych, organizację dostępu do poradnictwa specjalistycznego, współpracę z policją i kuratorami sądowymi itp., pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, organizowanie i dostarczanie paczek żywnościowych, współpraca z innymi instytucjami i organizacjami poprzez wspólne działania w zespołach na rzecz rozwiązywania problemów w rodzinach.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej działając w oparciu o pracę socjalną udzielali pomocy, która miała służyć wzmocnieniu, uaktywnianiu osób i rodzin w celu rozwijania ich poczucia własnej wartości, podnoszenia samooceny, poprawie zdolności podopiecznych do samodzielnego zaspokajania niezbędnych potrzeb oraz poprawie funkcjonowania w środowisku lokalnym i wykorzystywania własnych możliwości. Podopiecznych w zależności od problemów którymi są dotknięci, motywowano m. in. do podjęcia działań aktywizujących poprzez podniesienie kwalifikacji, uczestniczenie w kursach, szkoleniach a także kontynuowania nauki i podjęcia zatrudnienia.

Dla zapewnienia realizacji nałożonych na OPS zadań wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Ośrodek Pomocy Społecznej od 2017 roku zatrudnia asystenta rodziny na podstawie umowy zlecenia. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę którą się opiekuje, podstawowego poziomu stabilności życiowej umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Asystent wspiera rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, pomaga również rodzicom ubiegającym się o odzyskanie władzy rodzicielskiej. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. W 2020 roku asystent rodziny zatrudniony w OPS w Czerwinie współpracował z 4 rodzinami¹⁴.

¹⁴ *Sprawozdanie z działalności OPS w Czerwinie.*

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Czerwin.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Wśród 66 rodzin korzystających w roku 2020 z pomocy społecznej w formie świadczeń i pracy socjalnej, 30 to rodziny z dziećmi. Stanowią one 45,45% ogółu wszystkich rodzin objętych pomocą. W grupie rodzin z dziećmi dominują rodziny z dwójką dzieci. W grupie rodzin emerytów i rencistów przeważają gospodarstwa jednoosobowe. Jeżeli chodzi o rodziny niepełne korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, to było ich 7 i stanowiły 10,61% rodzin korzystających z pomocy społecznej. W ich gronie dominują rodziny z dwojgiem dzieci. Dane zawarte w poniższej tabeli wskazują, że w ostatnich latach zmniejsza się ogólna liczba rodzin oraz osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Czerwin.

Tabela 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2018-2020.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin ogółem	97	90	66

Tabela 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Pracuje	10	9	21
Pracuje dorywczo	2	1	0
Nie pracuje	7	5	7
Studiuje	0	0	0
Na rencie	0	0	3
Na emeryturze	2	2	4
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
Bezrobotni bez prawa do zasiłku	15	13	13
Niepełnosprawność	14	13	13

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej Gminie Czerwin są niezmiennie od kilku lat ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie.

Tabela 6. Główne przyczyny przyznawania świadczeń pomocy społecznej przez OPS w Gminie Czerwin w latach 2018-2020- liczba rodzin- dane z OPS¹⁵.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Niepełnosprawność	26	23	16
Bezrobocie	34	28	15
Osoby dotknięte klęską żywiołową	2	0	2
Ubóstwo	62	49	38
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	41	5	2
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	41	31	25
Alkoholizm	8	3	0
Bezdomność	4	1	0

W następnych podrozdziałach zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą OPS w ostatnich trzech latach.

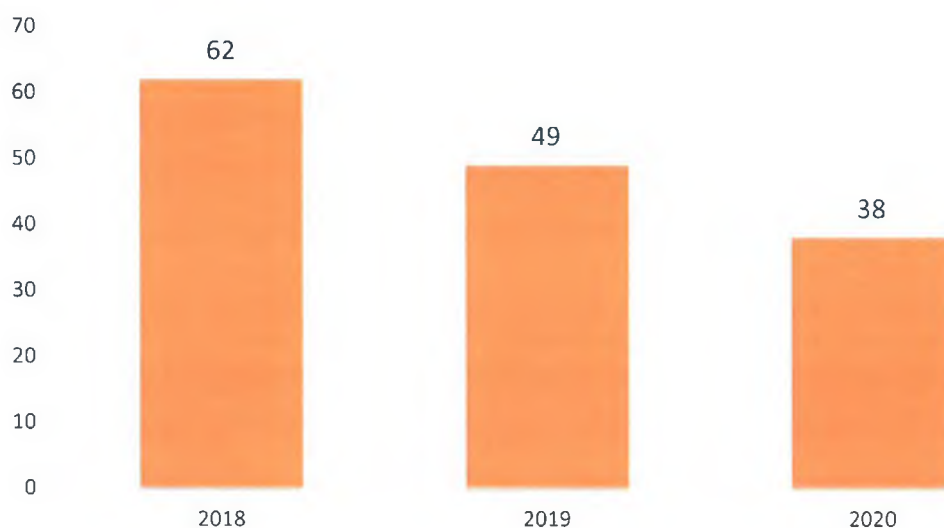
¹⁵ W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przesłanek.

Ubóstwo

Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.

Dane OPS w Czerwinie wskazują, że w okresie ostatnich trzech lat obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa. W 2018 roku z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa korzystały 62 rodziny z terenu gminy, w 2019 roku liczba ta zmniejszyła się do 49 rodzin, natomiast w 2020 liczba ta ponownie zmalała do 38 rodzin.

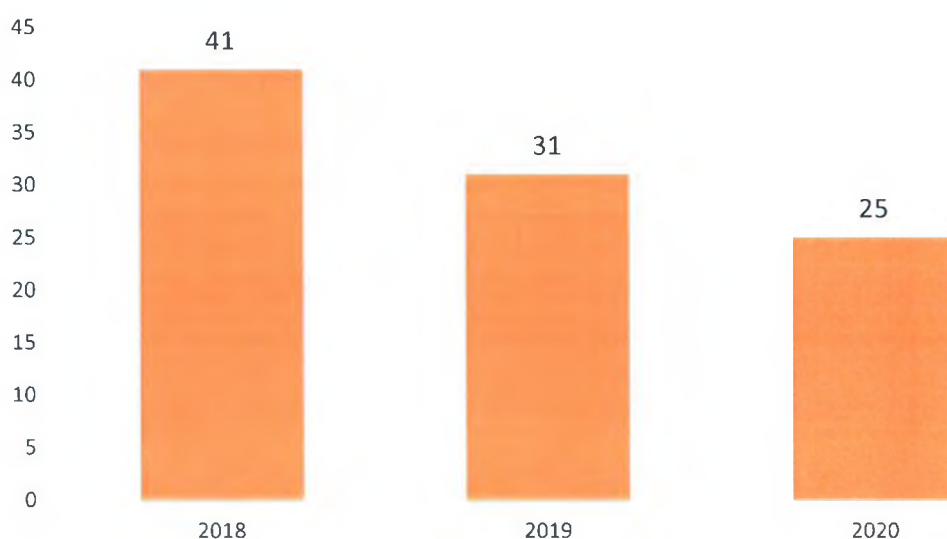
Skala problemu ubóstwa w Gminie Czerwin w ostatnich latach jest najczęstszym powodem udzielania świadczeń socjalnych w gminie.

Długotrwała lub ciężka choroba

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka.

Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.

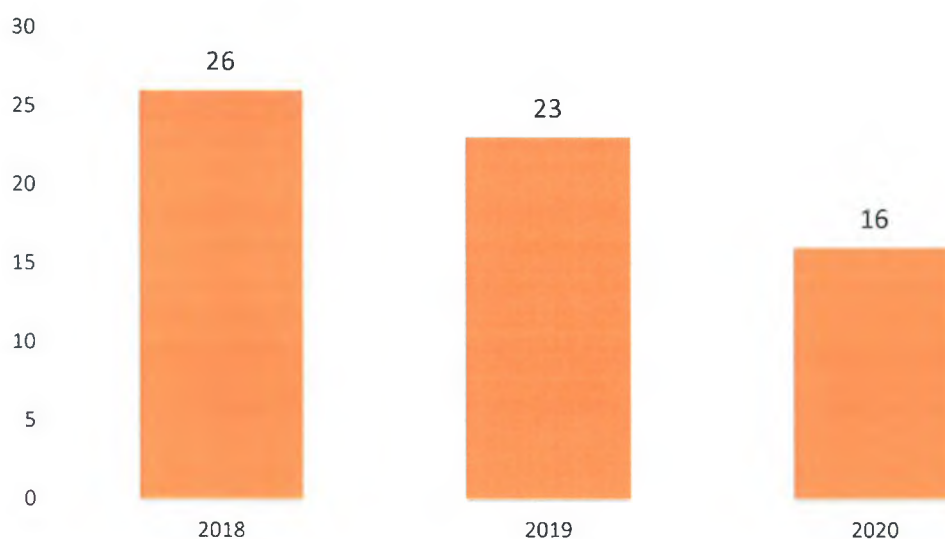

W 2018 roku w Gminie Czerwin wśród ubiegających się o pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby było 41 rodzin. W roku 2019 liczba rodzin zmalała do 31 rodzin, a w roku 2020 ponownie zmniejszyła się do 25 rodzin.

Niepełnosprawność

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.

Dane OPS w Czerwinie wskazują, że w latach 2017-2019 obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. W 2018 roku wśród ubiegających się o pomoc z powodu niepełnosprawności było 26 rodzin, w roku 2019 liczba ta spadła do 23 rodzin, a w roku 2020 wynosiła 16 rodzin.

Pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, a także pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie przysługuje zasiłek stały. Wysokość zasiłku stałego uzależniona jest od dochodów rodziny lub osoby samotnie gospodarującej i przysługuje w wysokości różnicy między kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny. Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

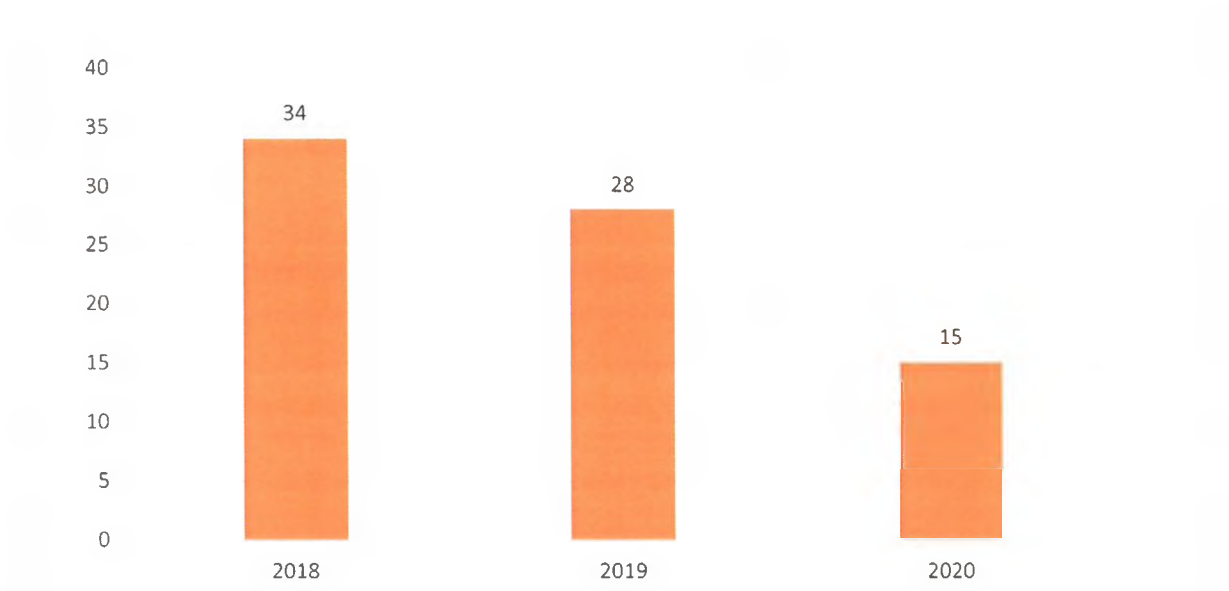
Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż.

Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

Według stanu na koniec grudnia 2020 roku bezrobotnych z terenu Gminy Czerwin zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce były 102 osoby, w tym 52 kobiety i 50 mężczyzn. Prawo do zasiłku posiadały 23 osoby bezrobotne, w tym 14 kobiet oraz 9 mężczyzn.

Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.

Dane OPS w Czerwinie wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia 34 rodzinom w gminie, w roku 2019- 28 rodzinom, natomiast w 2020 roku- 15 rodzinom.

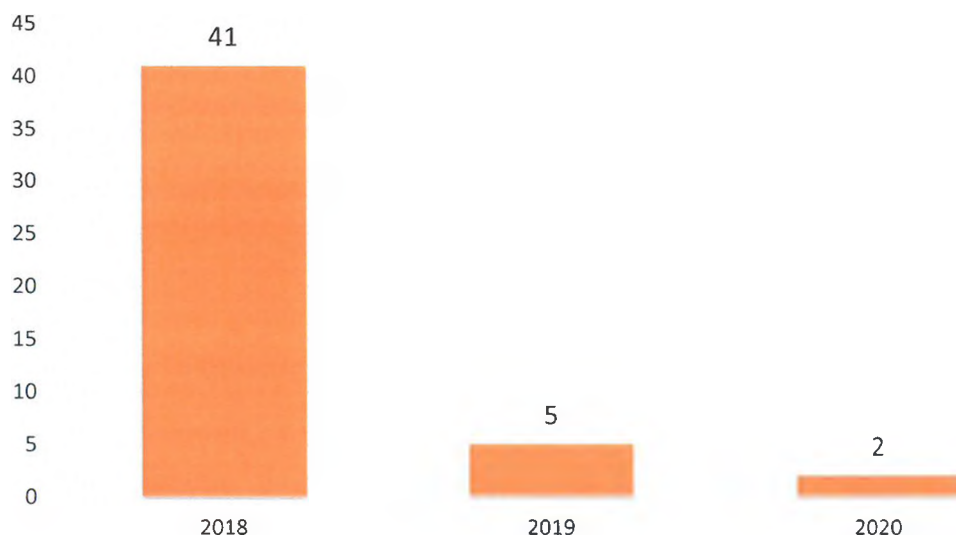
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2018-2020.

W 2018 roku bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Gminie Czerwin stwierdzono wśród 41 rodzin. W roku 2019 liczba rodzin zmalała do 5, a w 2020 wynosiła 2 rodziny.

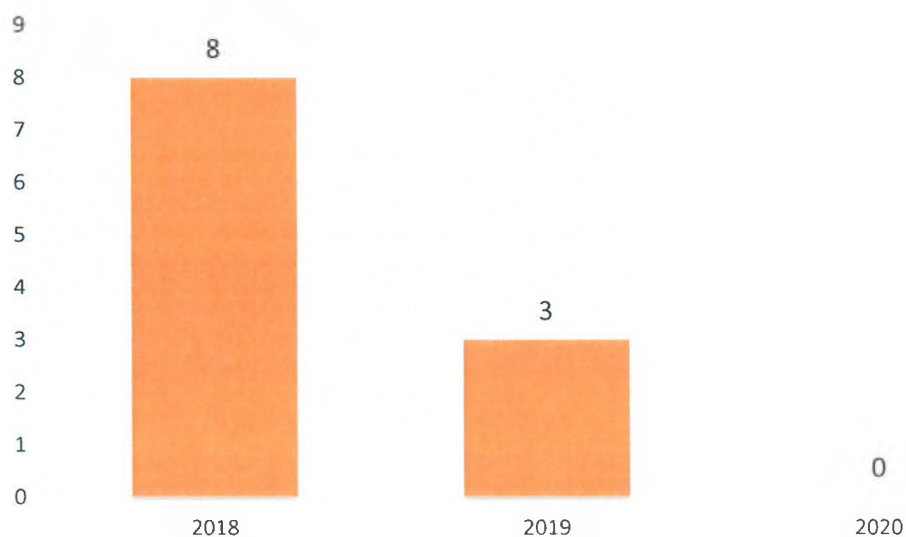
Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to *psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.*

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej.

Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020.

Dane OPS w Gminie Czerwin wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 8 rodzinom w gminie, w roku 2019- 3 rodzinom, natomiast w 2020 żadnej rodzinie.

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Na podstawie art. 4 ust. 1, ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w każdym roku uchwalane są Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programy Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te są realizowane zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym uwzględniając cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz dotyczące przeciwdziałaniu narkomanii.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych.

Tabela 7. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Posiedzenia KRPA (ogółem)	9	8	8
Przeprowadzone rozmowy	6	7	12
Kontrole punktów sprzedaży	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2	0	1

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.* Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. W tym celu, zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie utworzono Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwin.

Działania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) koordynuje Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy Urzędzie Gminy w Czerwinie. Został on powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Czerwin Nr 37/2017 z dnia 17 listopada 2017 r. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwinie.

Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Poza tym, do zadań jakie realizuje Zespół Interdyscyplinarny należą w szczególności:

- ✓ diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- ✓ inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- ✓ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- ✓ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- ✓ opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- ✓ monitorowanie sytuacji rodzin,
- ✓ dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin oraz efektów tych działań.

Działania realizowane przez pracowników opierają się na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, jak również na „Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla Gminy Czerwin”. Wobec zgłoszenia lub podejrzenia, że osoba dorosła lub dziecko zostało dotknięte przemocą w rodzinie, wypełnia się specjalny formularz „Niebieska Karta” który wszczyna procedurę i zostaje skierowany do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego - siedziba Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwinie. Zostaje powołana wtedy grupa robocza, składająca się z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, Sądu, oświaty i ochrony zdrowia, która zajmuje się konkretnym przypadkiem.

W 2020 roku odbyło się 7 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego. W ramach procedury założono 7 Niebieskich Kart a także kontynuowano 5 procedur z lat ubiegłych. W 2020 roku Zespół Interdyscyplinarny zakończył 10 procedur „Niebieskie karty”, w tym:

- ✓ zakończenie przemocy w rodzinie: 5
- ✓ brak zasadności podejmowanych działań: 5

Łącznie pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w 2020 roku objętych było 12 rodzin.

Tabela 8. Procedura Niebieska Karta.

W związku z procedurą Niebieskiej Karty sporządzono:			
	2018 r.	2019 r.	2021 r.
Ogółem wniosków	10	13	12
W tym przez:			
OPS	10	13	12
Policja	10	13	12

Poza tym, na terenie powiatu ostrołęckiego osoby stosujące przemoc mogą korzystać ze wsparcia w zakresie poradnictwa specjalistycznego (porady psychologa, pedagoga, prawnika, pracownika socjalnego) w Poradni Rodzinnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Czerwin

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czerwin na lata 2021 - 2025* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania zostały przeprowadzone w pierwszej połowie 2021 roku i miały charakter ankiety. Obejmowały trzy grupy reprezentujące lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Celem badań była diagnoza problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Czerwin w opinii dorosłych mieszkańców

Badania miały charakter ankiety online przeprowadzonej przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji. Obejmowały mieszkańców gminy Czerwin, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 101 osób, w tym 30 mężczyzn oraz 71 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 40,6 lat.

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Czerwin.

Tabela 9. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	43%	37%	17%	3%
Zanieczyszczenie wody	44%	37%	15%	4%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	55%	35%	7%	3%
Bezrobocie	43%	36%	15%	6%
Bieda, ubóstwo	46%	34%	14%	6%
Bezdomność	31%	20%	30%	19%
Wzrost przestępczości	36%	26%	30%	8%
Kryzys rodziny	36%	39%	18%	7%
Kryzys norm moralnych	37%	41%	19%	3%

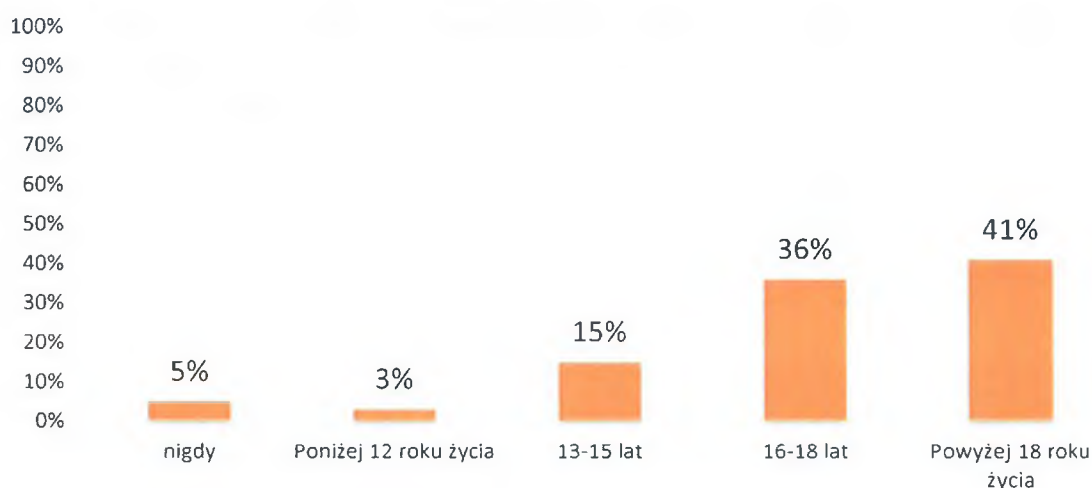
Z tabeli na poprzedniej stronie wynika, że dla mieszkańców gminy Czerwin wszystkie z wymienionych problemów są w porównywalnym stopniu ważne, jednak zdecydowanie najważniejszymi problemami społecznymi w ich opinii mieszkańców są: zanieczyszczenie (krajobrazu, powietrza, wody) oraz bieda i ubóstwo.

Problem uzależnień na terenie Gminy Czerwin- dorośli mieszkańcy

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Czerwin zbadano zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze, zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia, zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów, zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu, zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

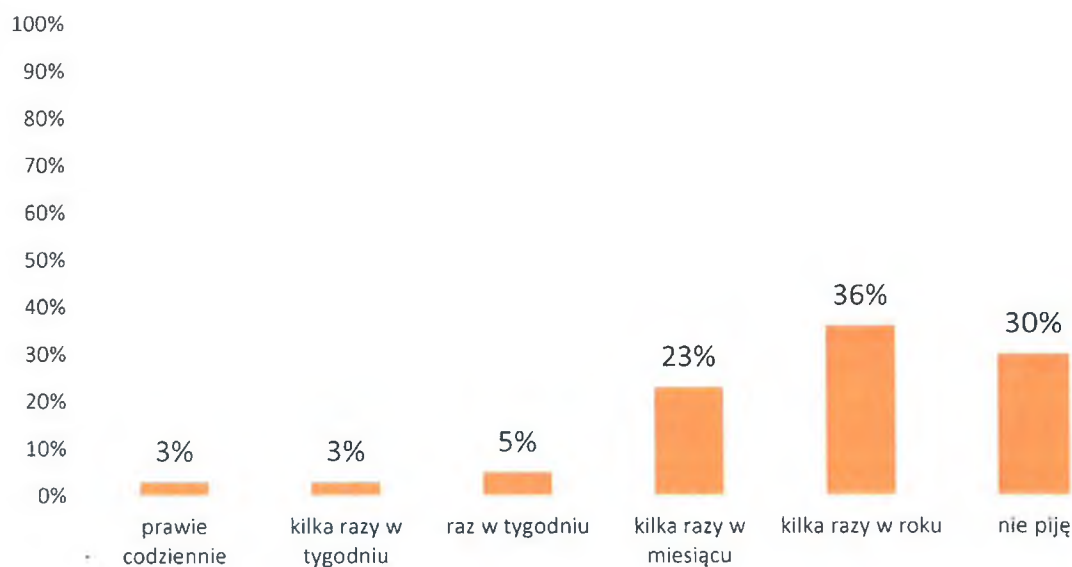
Na początek zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Większość ankietowanych deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy **po uzyskaniu pełnoletności (41%)**. 36% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na wiek między 16 a 18 r.ż. 5% badanych deklaruje, że nigdy nie próbowało alkoholu.

Wykres 10. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **30% respondentów** zadeklarowało **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w miesiącu (23%)** oraz **kilka razy w roku (36%)**. 3% osób przyznało się do codziennego spożywania alkoholu, również 3% do kilkukrotnego w tygodniu spożywania alkoholu.

Wykres 11. Częstotliwość spożywania alkoholu.

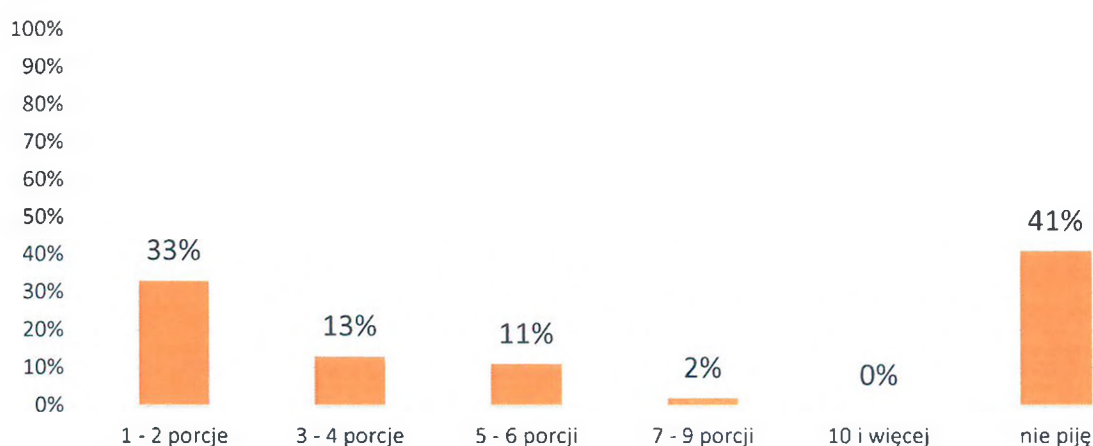

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 (33%) oraz 3-4 porcje alkoholu (13%). 11% osób zadeklarowało ilości rzędu 5 – 6 porcji. 41% badanych przyznało, że nie pije.

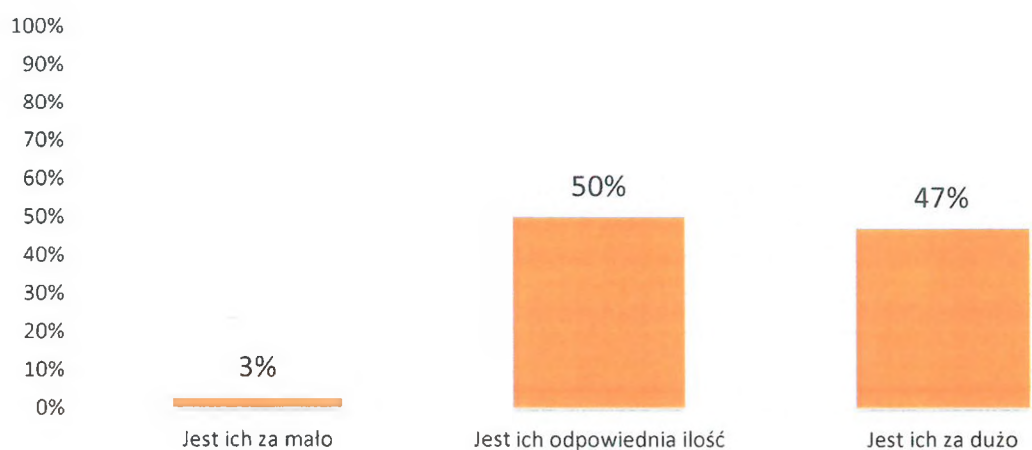
W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Czerwin odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy gminy piją dość regularnie, jednorazowo spożywając stosunkowo nieduże ilości alkoholu.

Wykres 12. Ile porcji standardowych zawierających alkohol wypija Pan/Pani w trakcie typowego dnia picia?

Wśród badanych mieszkańców gminy Czerwin 3% uważa, że w okolicy znajduje się zbyt mała liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie 50% respondentów deklaruje, że na terenie gminy jest ich odpowiednia liczba, a dla 47% ankietowanych punktów sprzedających alkohol jest za dużo.

Wykres 13. Jak ocenia Pan/Pani liczbę sklepów i lokali w Pana/Pani okolicy, gdzie można kupić alkohol?

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest zbyt rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Czerwin, ponieważ łącznie tylko 33% mieszkańców udzieliło twierdzącej odpowiedzi.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Łącznie 85% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż. Jednocześnie, 77% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym, a 62% badanych przychyliło się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

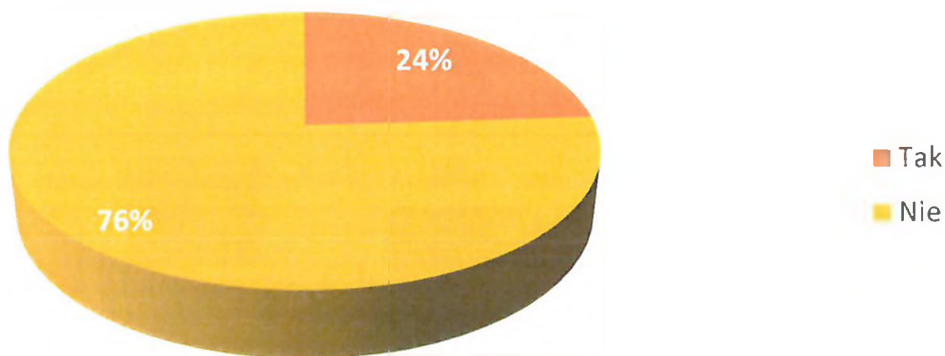
91% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu. 86% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. Łącznie 89% ankietowanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.

Tabela 10. Zgodność z twierdzeniami dotyczącymi spożywania alkoholu.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	14%	19%	19%	48%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	48%	37%	8%	7%
<i>Osoby pijące alkohol zagrożają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	39%	38%	12%	11%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	25%	37%	25%	13%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	7%	7%	25%	61%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	8%	3%	12%	77%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	5%	4%	5%	86%

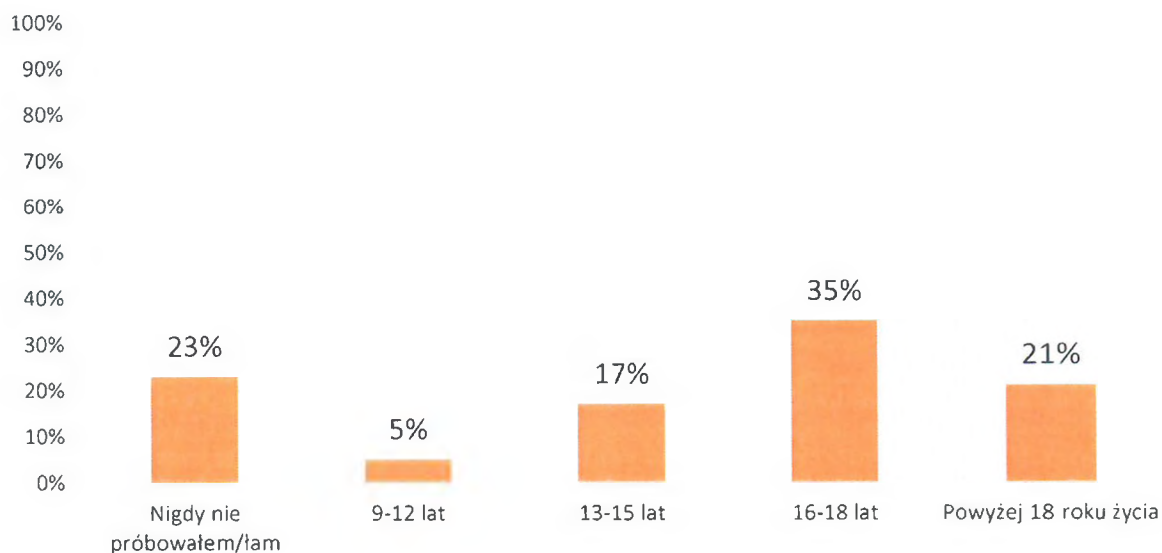
Zapytaliśmy również mieszkańców gminy Czerwin, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – 24% ankietowanych posiada taką wiedzę. Wśród wymienianych odpowiedzi pojawiały się OPS, GKRPA, poradnia uzależnień, lekarz oraz Urząd Gminy.

Wykres 14. Czy wie Pan/Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

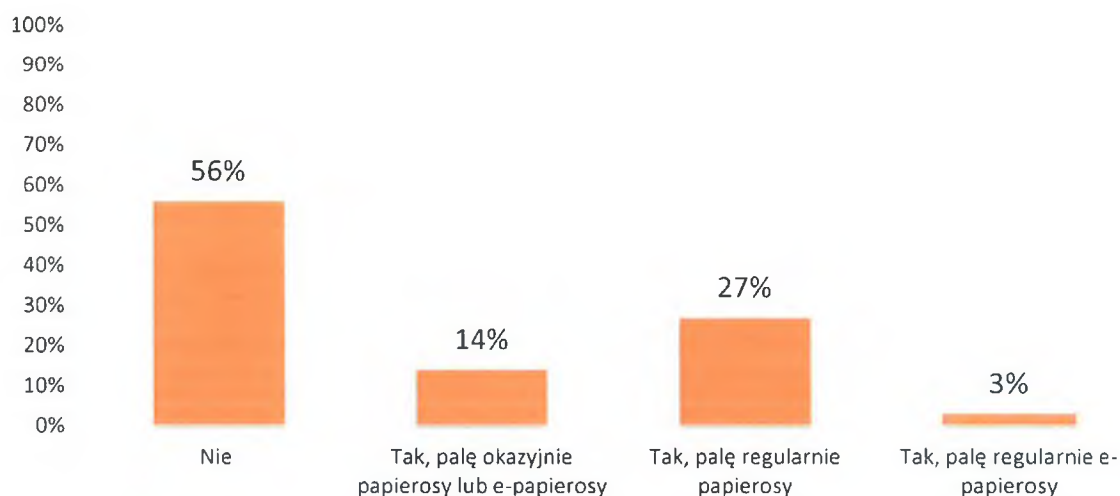
Jeżeli chodzi o uzależnienie od wyrobów nikotynowych, to w tym obszarze pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **21% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Kolejno, 35% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat. 17% ankietowanych przyznaje, że spróbowało papierosa w wieku 13-15 lat. Warte zauważenia jest, że 23% ankietowanych mieszkańców gminy Czerwin nigdy nie paliło.

Wykres 15. Wiek inicjacji nikotynowej.

14% badanych odpowiedziało, że pali papierosy okazyjnie. 27%, wskazało, że regularnie pali papierosy, a 56% nie pali papierosów w ogóle.

Wykres 16. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

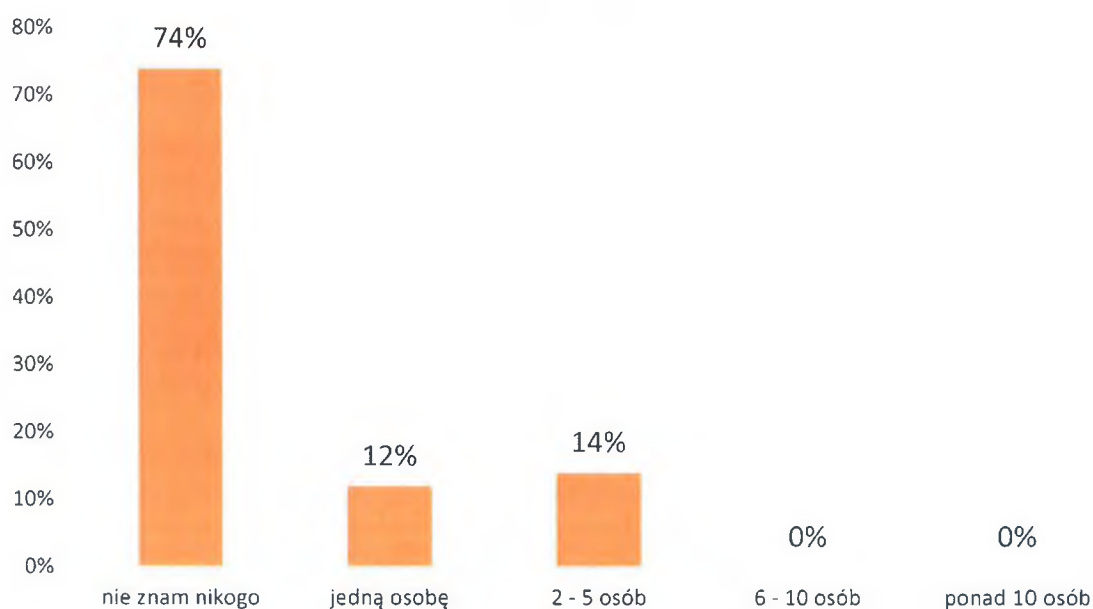
Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. **6% respondentów uważa, że e-papierosy są mniej szkodliwe, jak klasyczne papierosy.** Ponad połowa (**55%**) uważa, że są one tak samo szkodliwe jak tradycyjne papierosy. Natomiast, 38% badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka niż tradycyjne papierosy.

Wykres 17. Jak Pana/Pani zdaniem palenie e-papierosów wpływa na zdrowie?

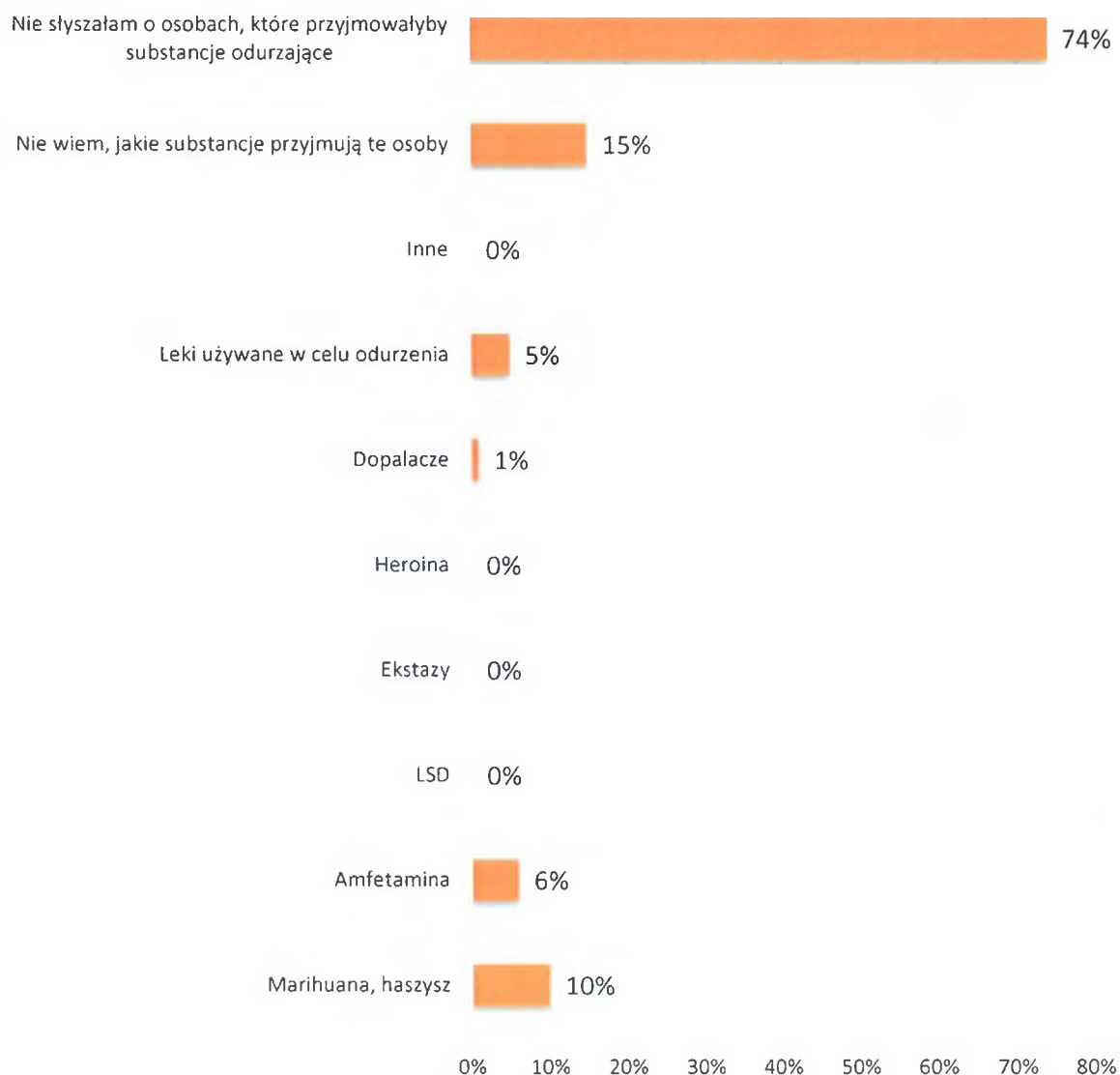
Kolejnym badanym obszarem było uzależnienie od substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki oraz dopalacze. Jak wynika z przeprowadzonych badań, 26% ankietowanych zna co najmniej jedną osobę zażywającą narkotyki lub dopalacze. Natomiast 74% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

Wykres 18. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihuana i haszysz oraz amfetamina, dopalacze**. 74% badanych twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma osób przyjmujących substancje odurzające.

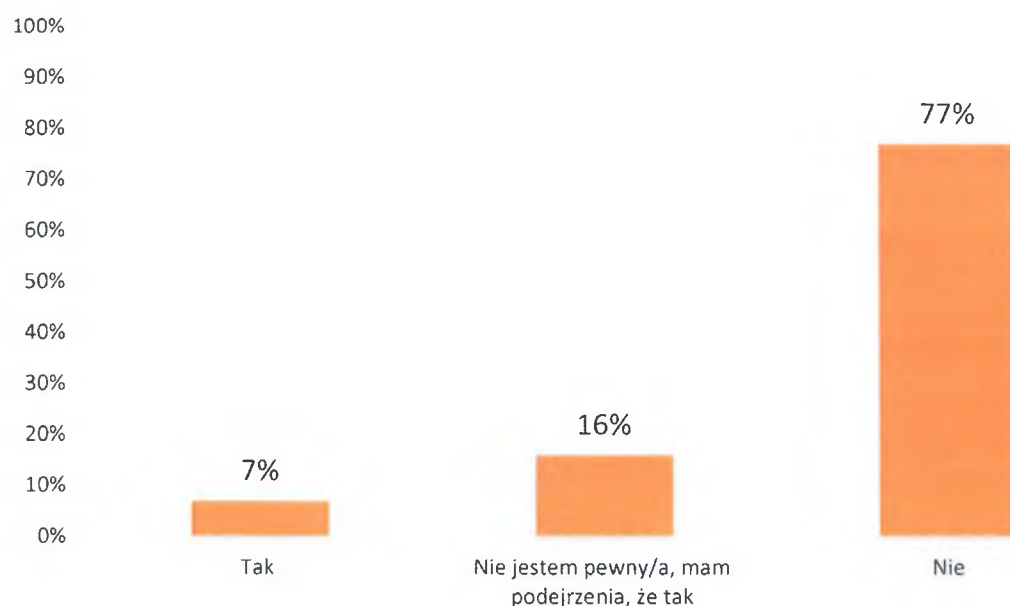
Wykres 19. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

Poza tym, ankietowani mieszkańcy gminy (100%) nie wiedzą, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

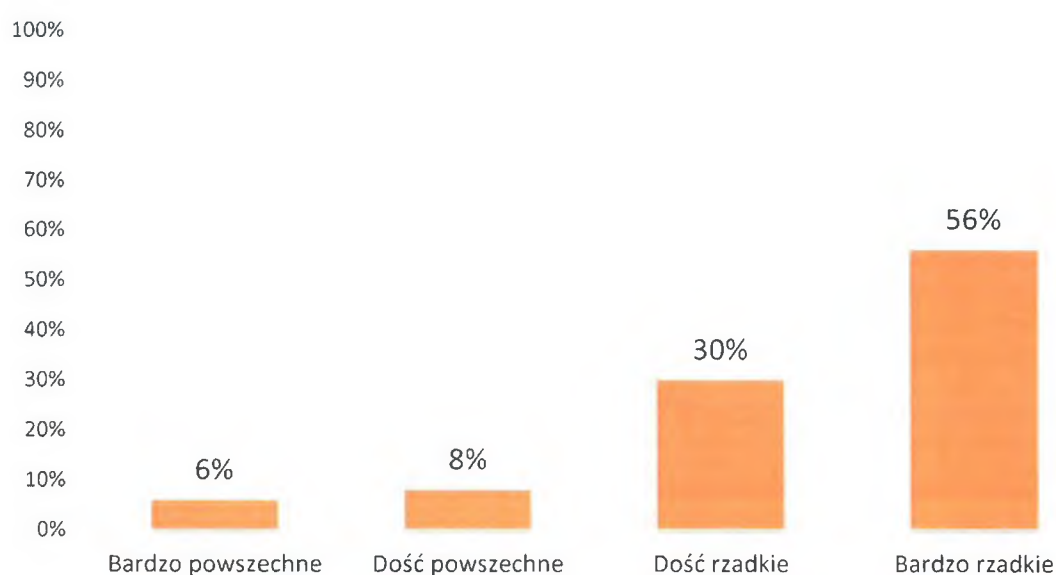
Kolejno, 77% badanych mieszkańców twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób uzależnionych od leków. Natomiast 16% ma podejrzenia, że tak jest, a 7% potwierdza, że zna osoby mające ten problem.

Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby uzależnione od leków?

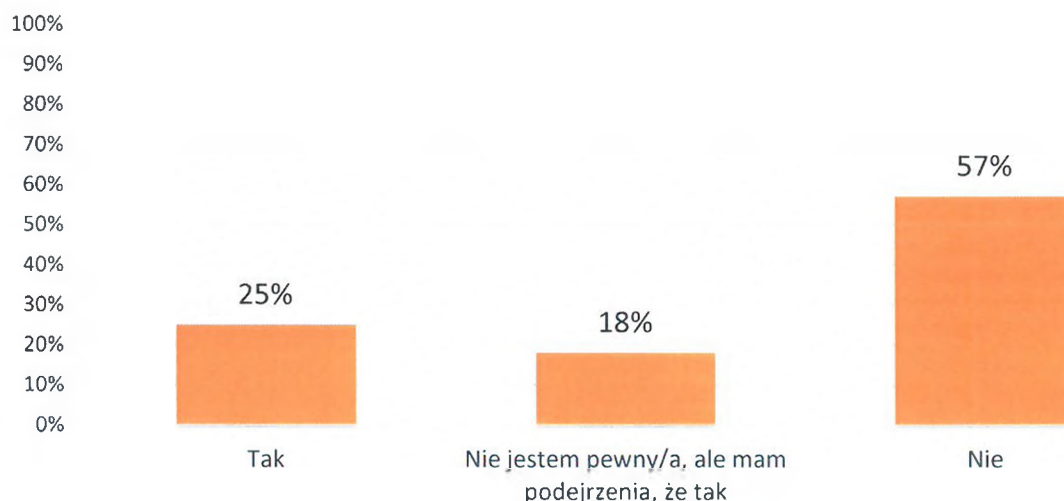
Następnym badanym zagadnieniem było uzależnienie od gier hazardowych. W subiektywnej ocenie łącznie 86% przebadanych mieszkańców uważa, iż zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie, natomiast 14% respondentów uważa, że jest to częste zjawisko. 93% z respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się po pomoc osoby uzależnione od hazardu.

Wykres 21. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

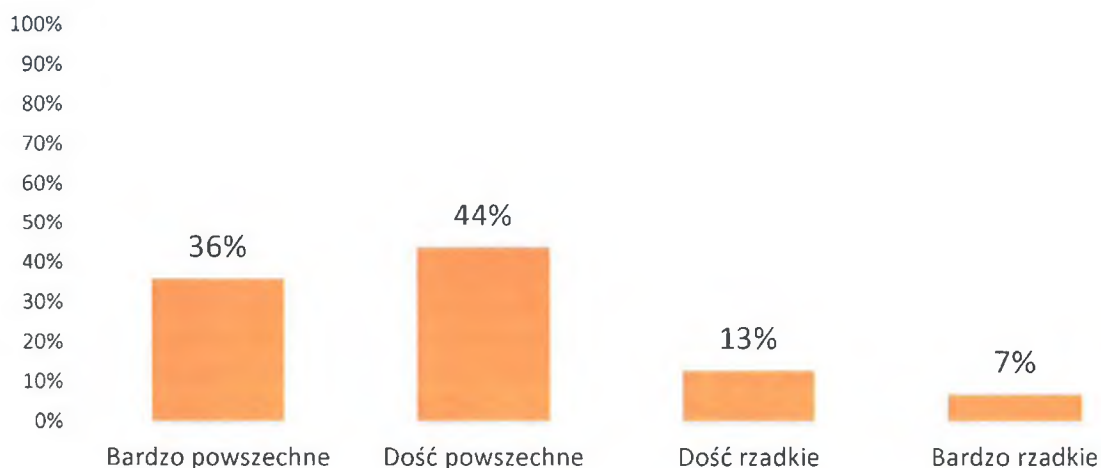
Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety była cyberprzemoc. Badania wykazały, że zjawisko cyberprzemocy występuje w lokalnej społeczności. **18% badanych nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia) a 25% potwierdza, że zna osoby których dotyczy to bezpośrednio.

Wykres 22. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”), które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)?

Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 80% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym.**

Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?

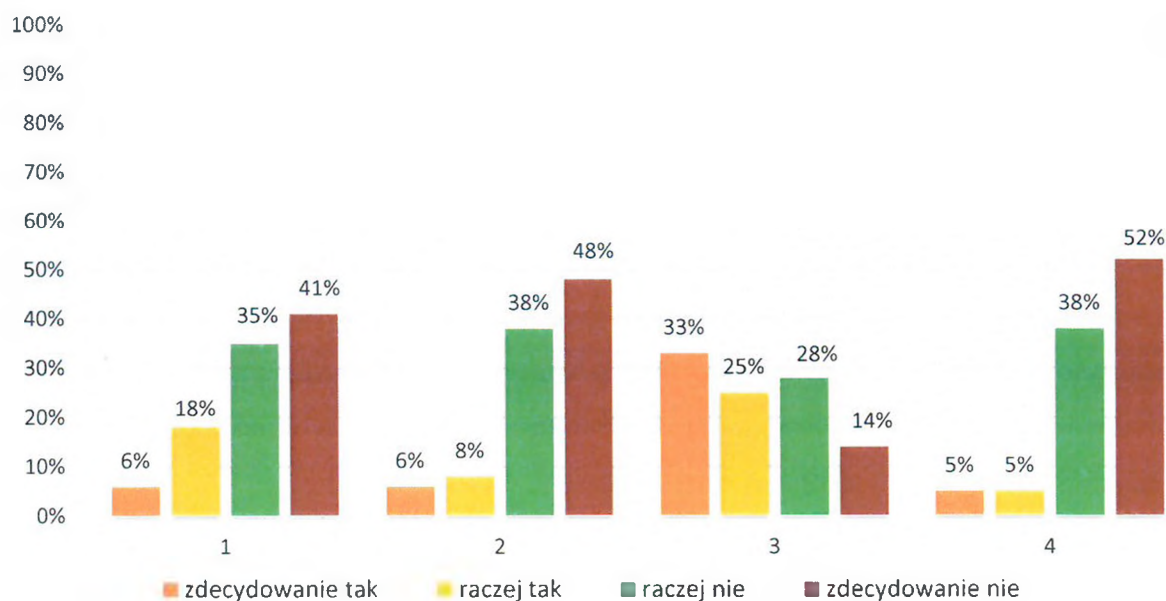

Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii mieszkańców Gminy Czerwin

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. Poniższe wartości pozwalają sądzić, że większość badanych nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego, tj. konserwatywnego wychowania.

Stwierdzenie „Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa” w większości spotkało odrzuceniem – 76% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Dodatkowo, łącznie 90% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości. Co istotne, 42% badanych zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem. Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją łącznie 86% respondentów.

Wykres 24. Przekonania dotyczące wychowania.

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

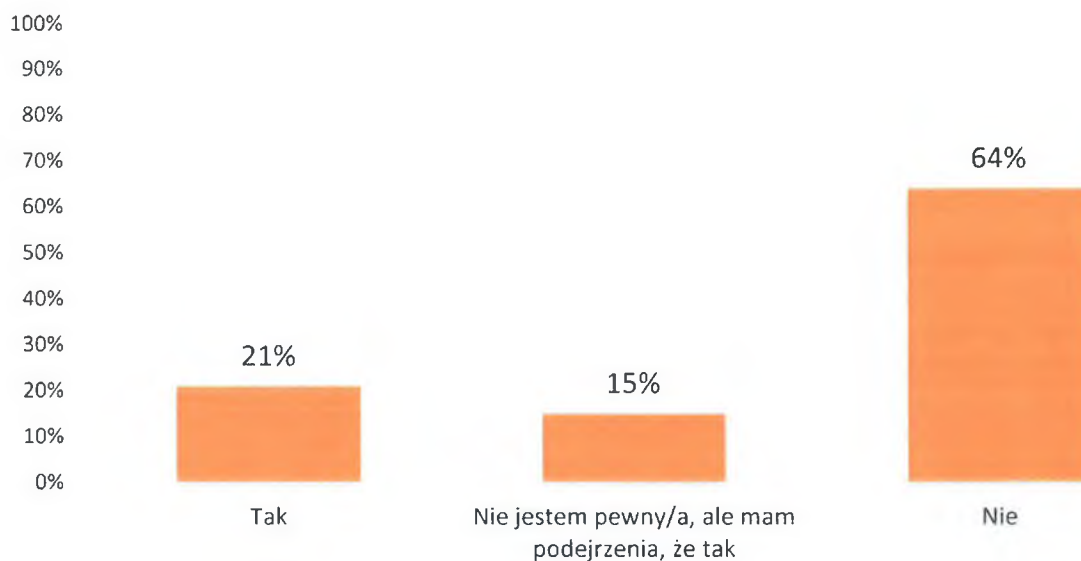
2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

Wyniki badań wskazują, że 21% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie.

Wykres 25. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

Wśród badanych mieszkańców 25% wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie wymieniając głównie Ośrodek Pomocy Społecznej i Policję.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity. **Łącznie 92% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.** Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. 75% mieszkańców gminy Czerwin nie jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie. Ponadto łącznie **87% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Tabela 11. Zgodność z twierdzeniami dotyczącymi wychowania.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	52%	40%	4%	4%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	19%	7%	37%	38%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	61%	26%	9%	4%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	5%	7%	31%	57%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	7%	5%	24%	64%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	11%	17%	28%	45%

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Czerwin

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na wsi są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Czerwin. Grupa badana stanowiła 8 kobiet oraz 5 mężczyzn. Pięciu z respondentów to pracownicy punktów sprzedaży alkoholu. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 46,54 lat.

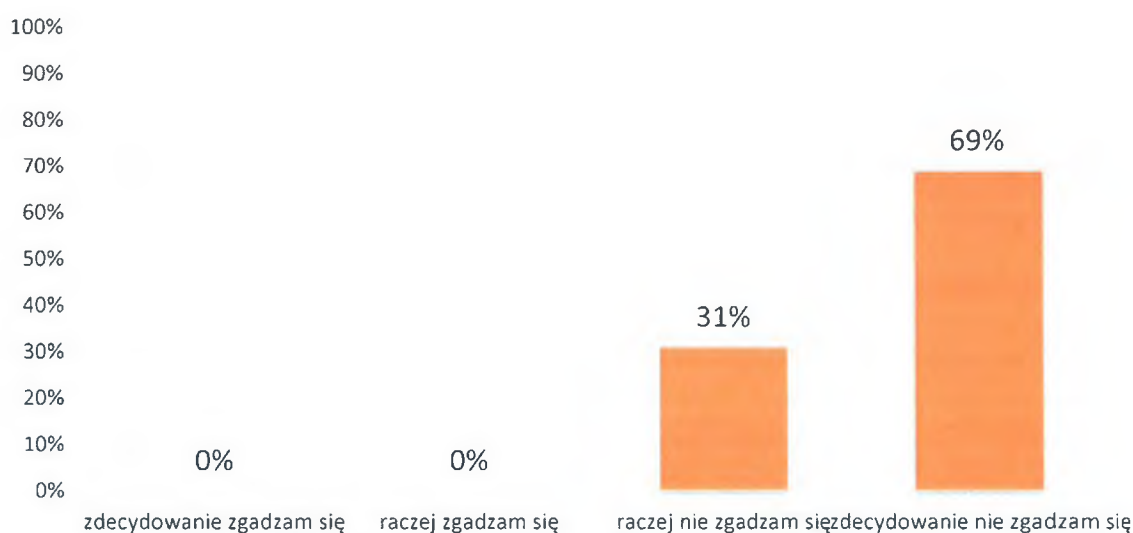
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- ✓ sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- ✓ sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- ✓ spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- ✓ nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

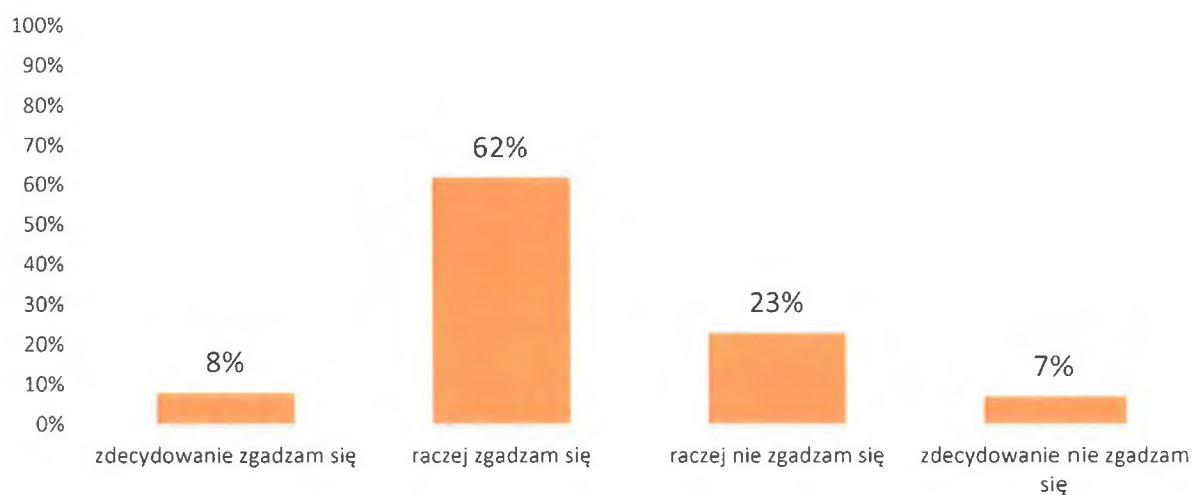
Łącznie 100% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 26. Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.

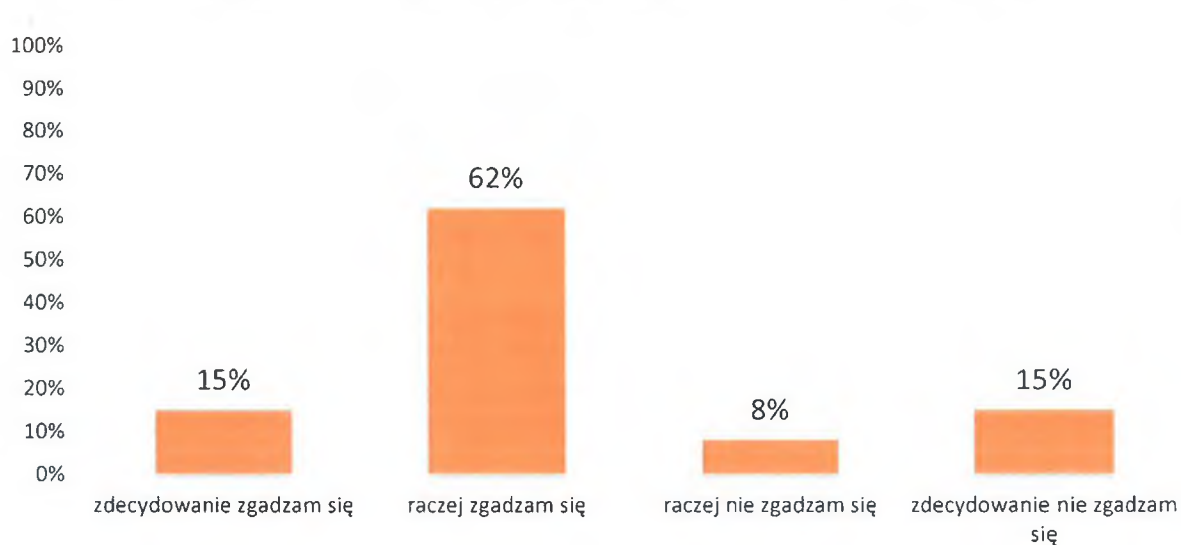
Łącznie 70% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Wykres 27. Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.

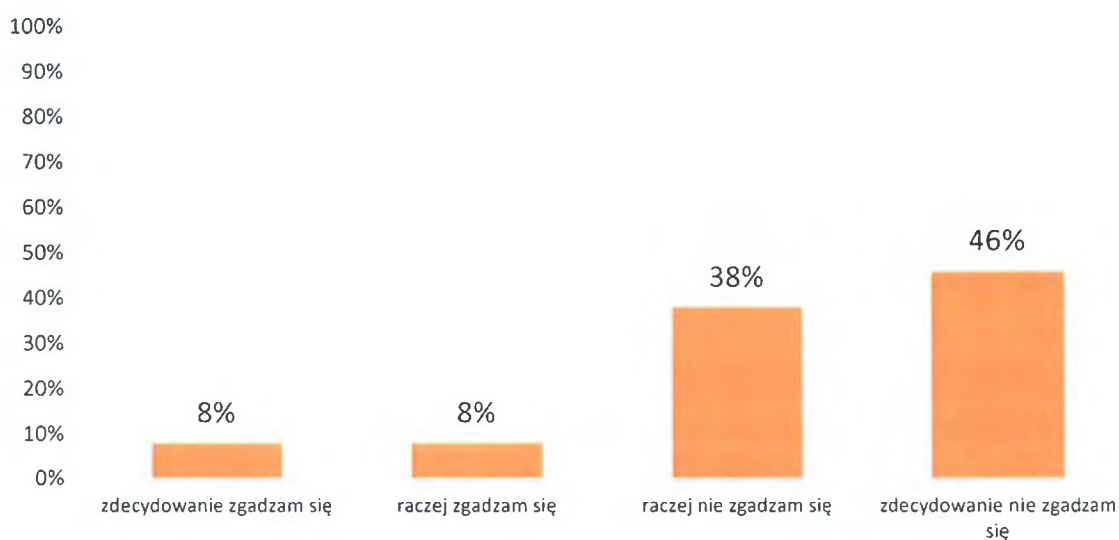
77% respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

Wykres 28. Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.

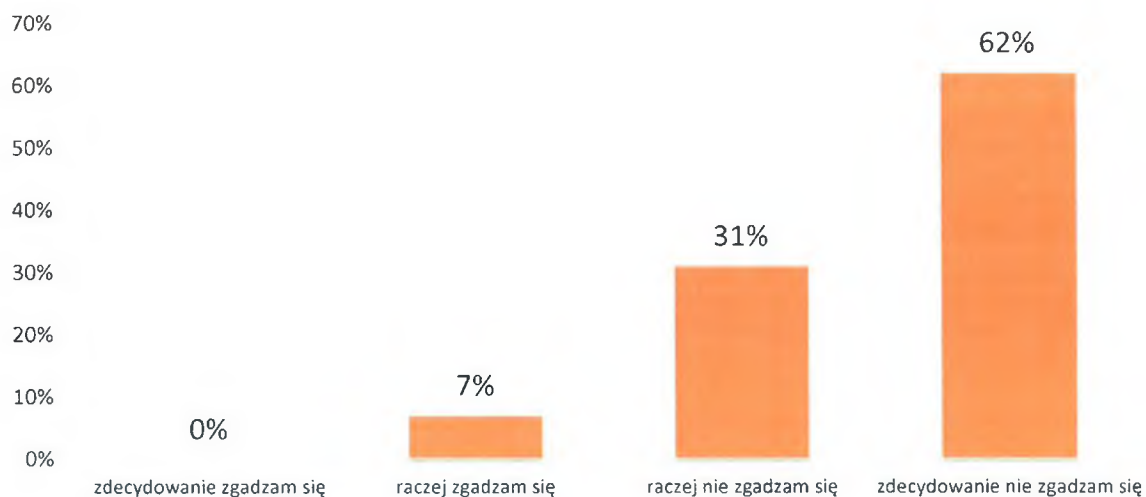
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. Łącznie 84% badanych sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.

Wykres 29. Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach

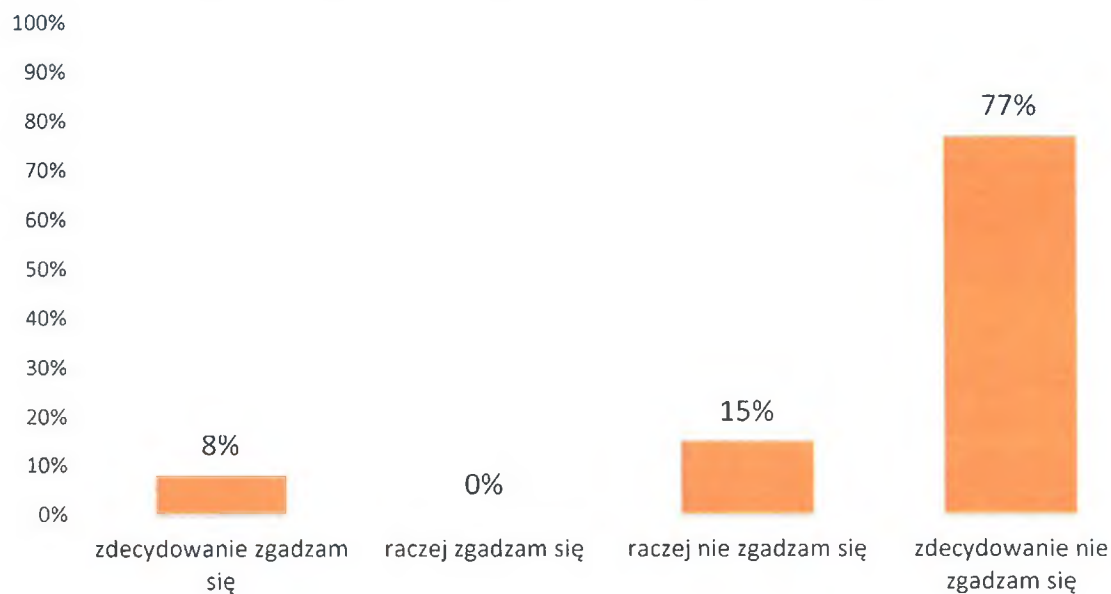

Łącznie 93% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, 92% badanych zdecydowanie nie zgadza się z twierdzeniem, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne. Łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

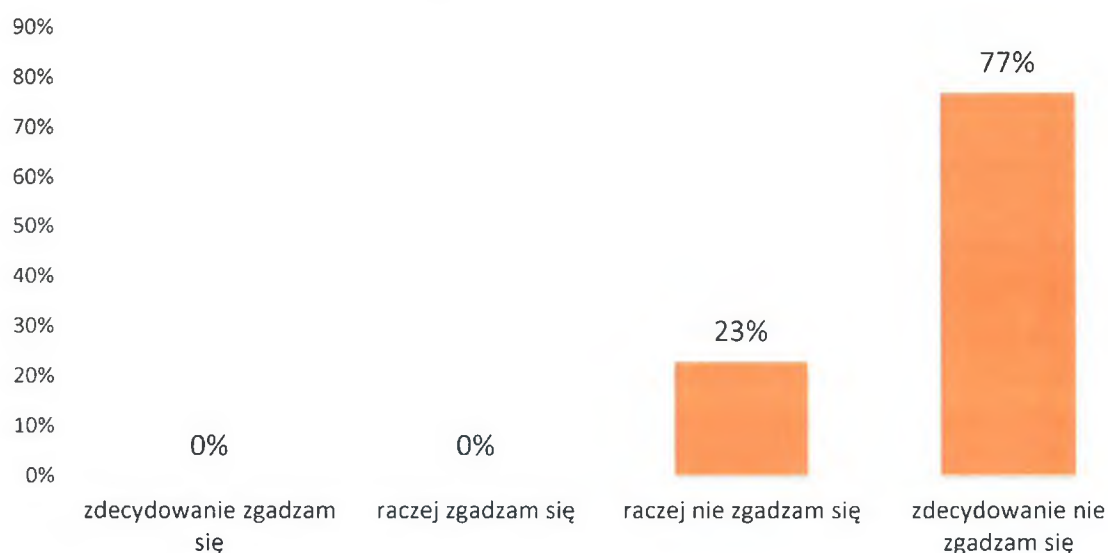
Wykres 30. Spożywanie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 31. Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.

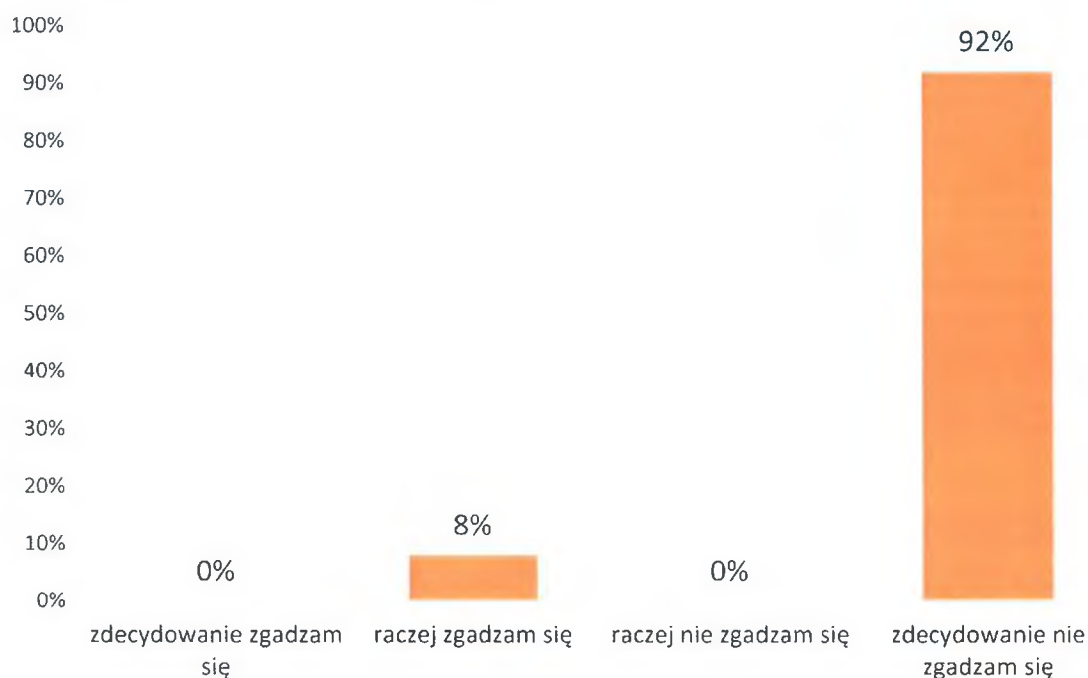

Wykres 32. Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

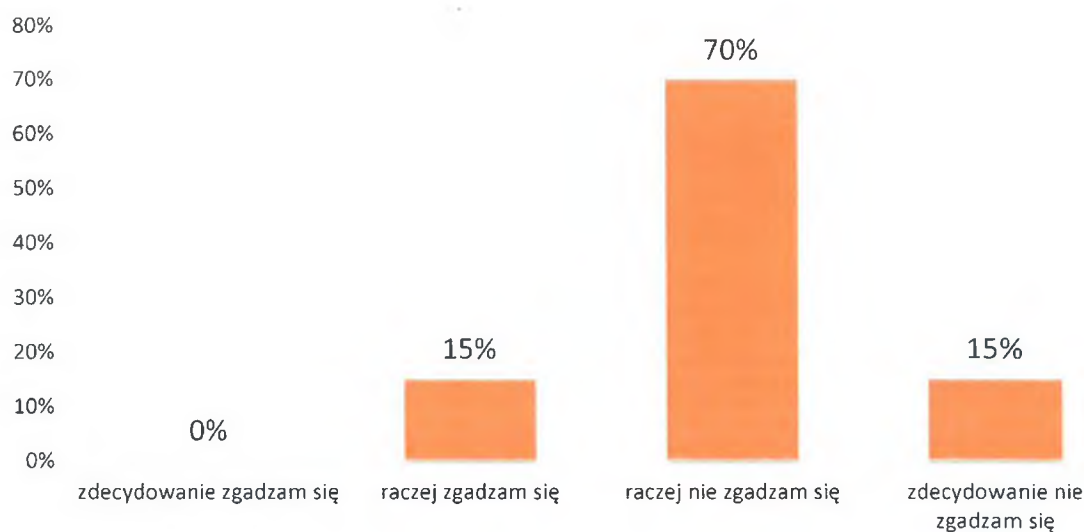
92% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Czerwin uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Wykres 33. Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia.

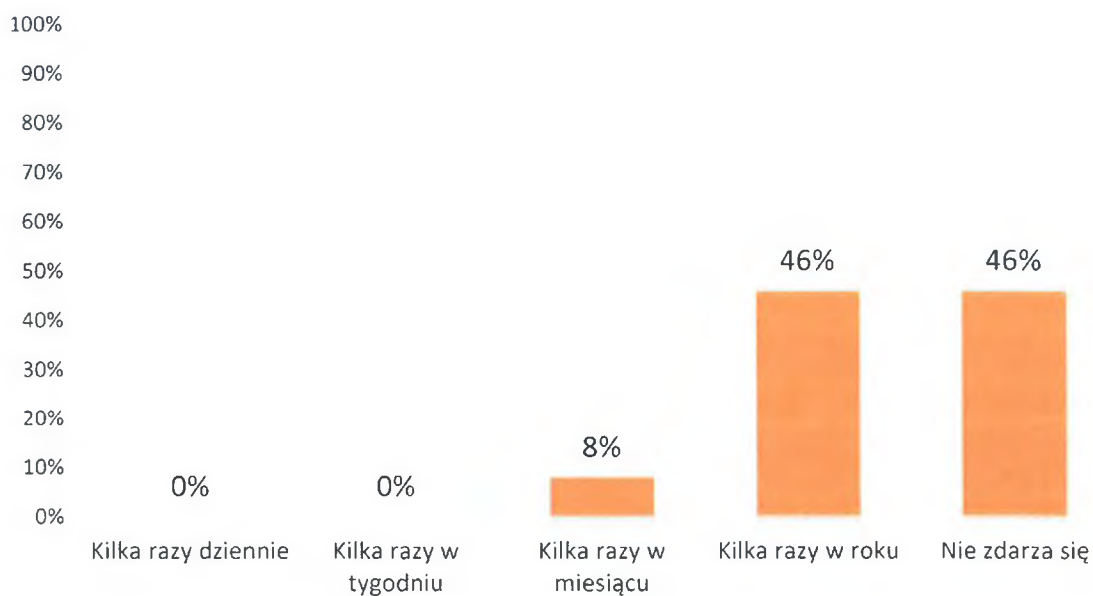
Łącznie 85% badanych nie zgadza się z twierdzeniem, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Wykres 34. W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

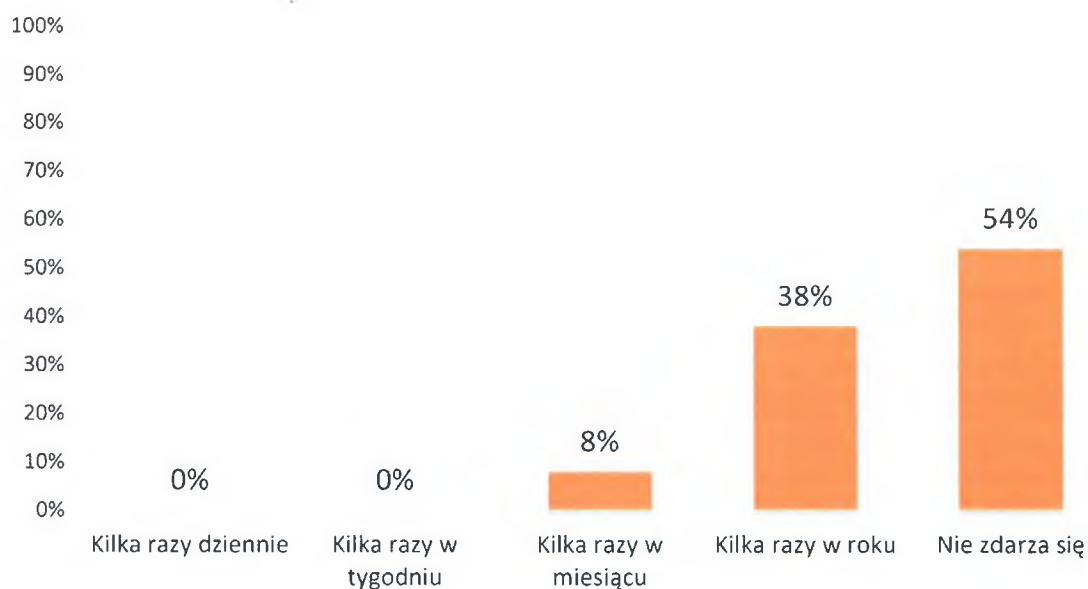
Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Czerwin deklarują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w miesiącu (8%) oraz roku (46%).

Wykres 35. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

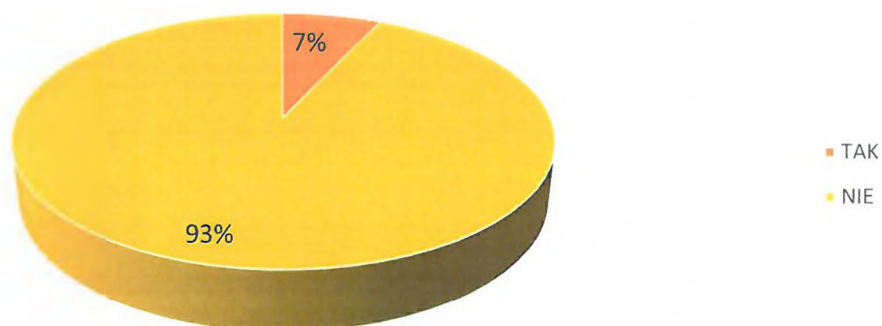
Zjawisko spożywania alkoholu w obrębie punktu sprzedaży zdarza się najczęściej kilka razy w roku (38%). Łącznie 54% badanych deklaruje, że taka sytuacja nie ma miejsca.

Wykres 36. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

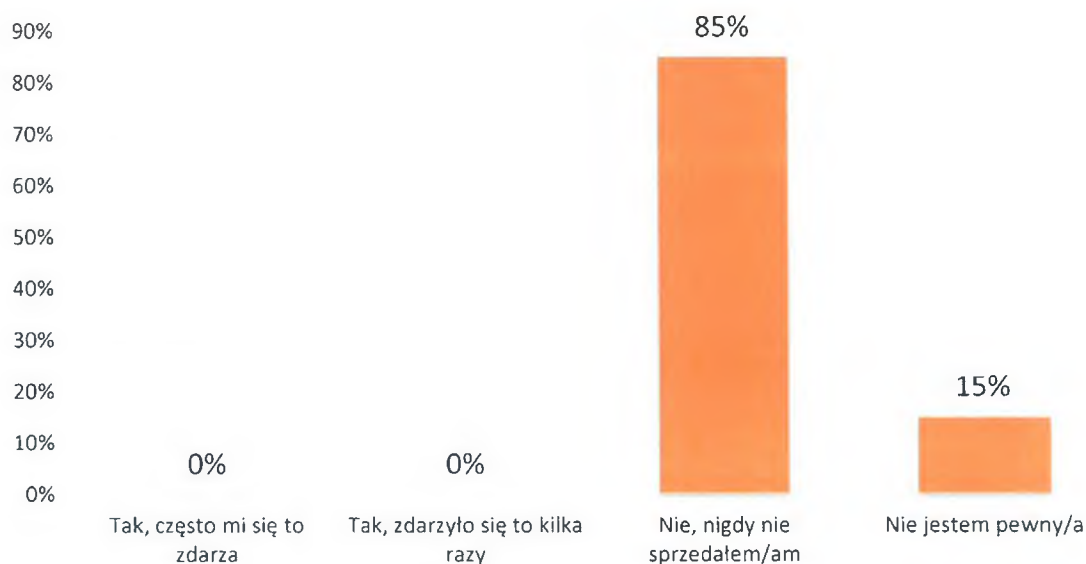
7% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. W 93% przypadków nie korzystano z interwencji służb mundurowych.

Wykres 37. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

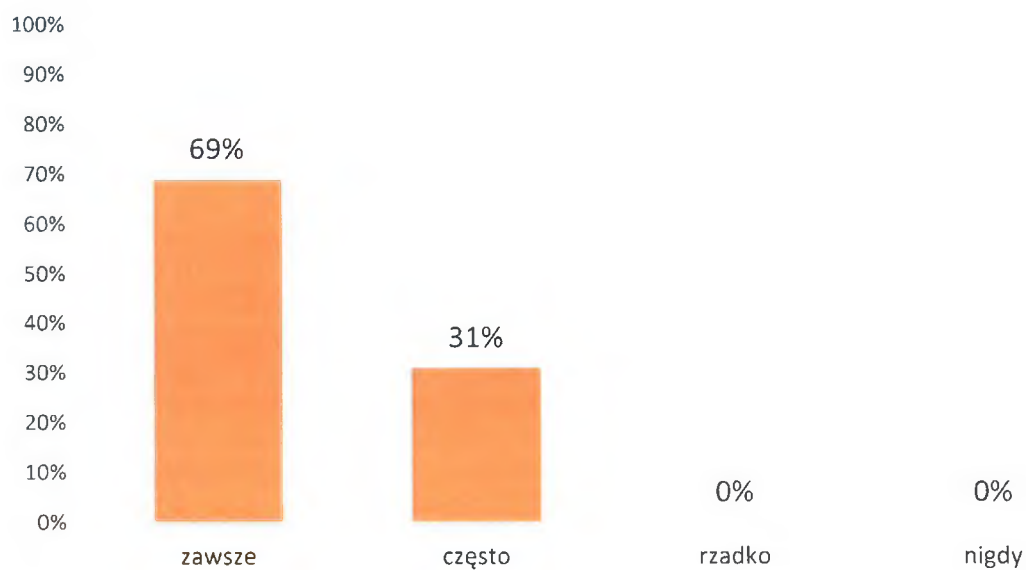
85% sprzedawców napojów alkoholowych z gminy Czerwin deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletności; natomiast 15% nie jest tego pewna.

Wykres 38. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

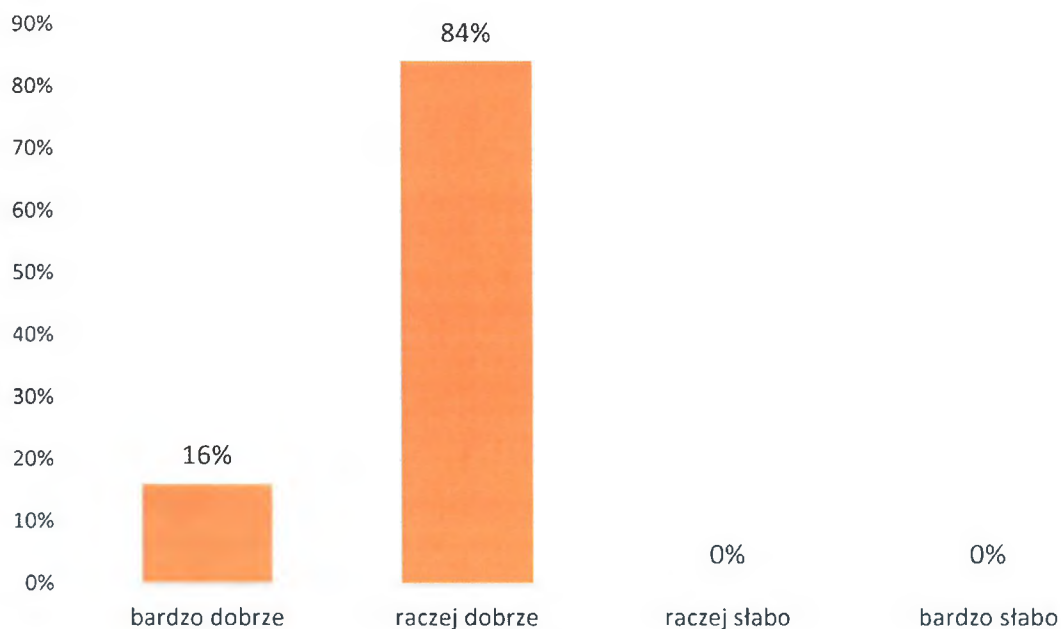
W przypadku wątpliwości, co do wieku, 69% zawsze, a 31% często sprawdza dowody osobiste potwierdzające pełnoletność.

Wykres 39. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletność klienta?

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Czerwin. **100% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo dobrze oraz raczej dobrze.**

Wykres 40. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Czerwin

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- ✓ alkoholu,
- ✓ narkotyków,
- ✓ dopalaczy

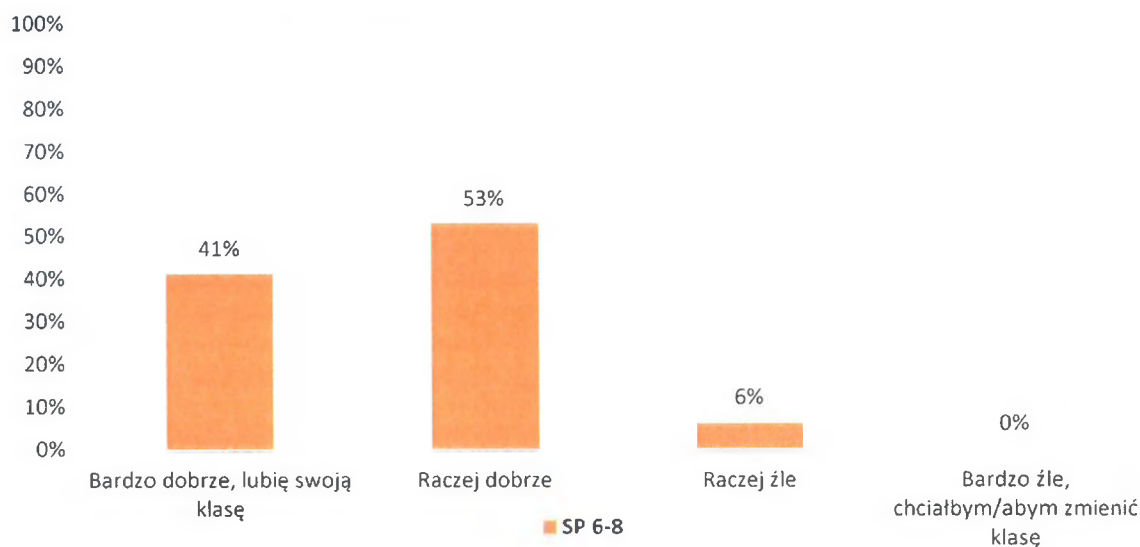
oraz form spędzania czasu wolnego.

W badaniu wzięło udział 70 uczniów klas 6-8 ze szkół podstawowych na terenie Gminy Czerwin.

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

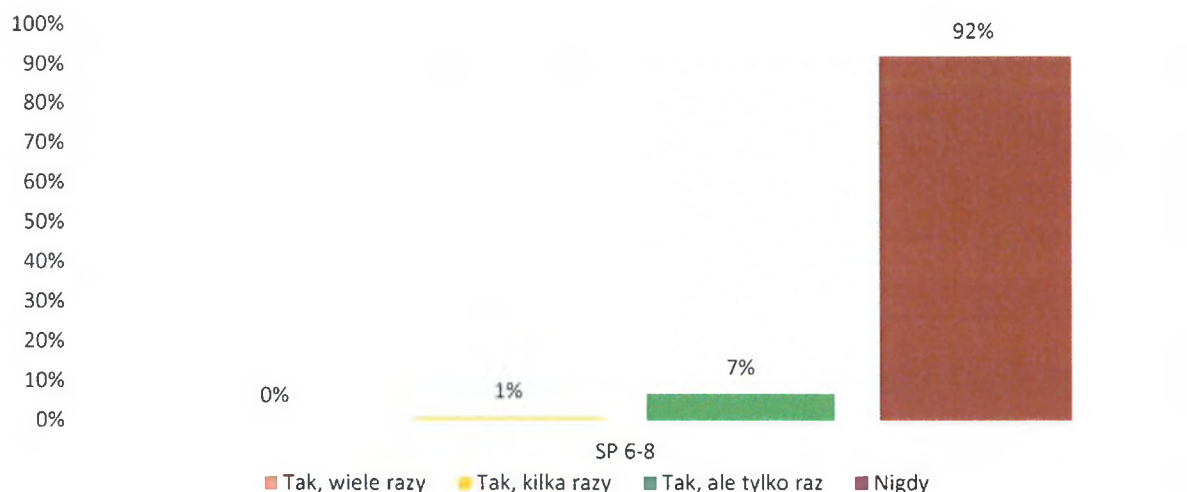
W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. **Wyniki są zadowalające: 94% uczniów czuje się w swojej klasie raczej i bardzo dobrze.** Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 6% przeciwnie określa swoje odczucia.

Wykres 41. Jak czujesz się w swojej klasie?

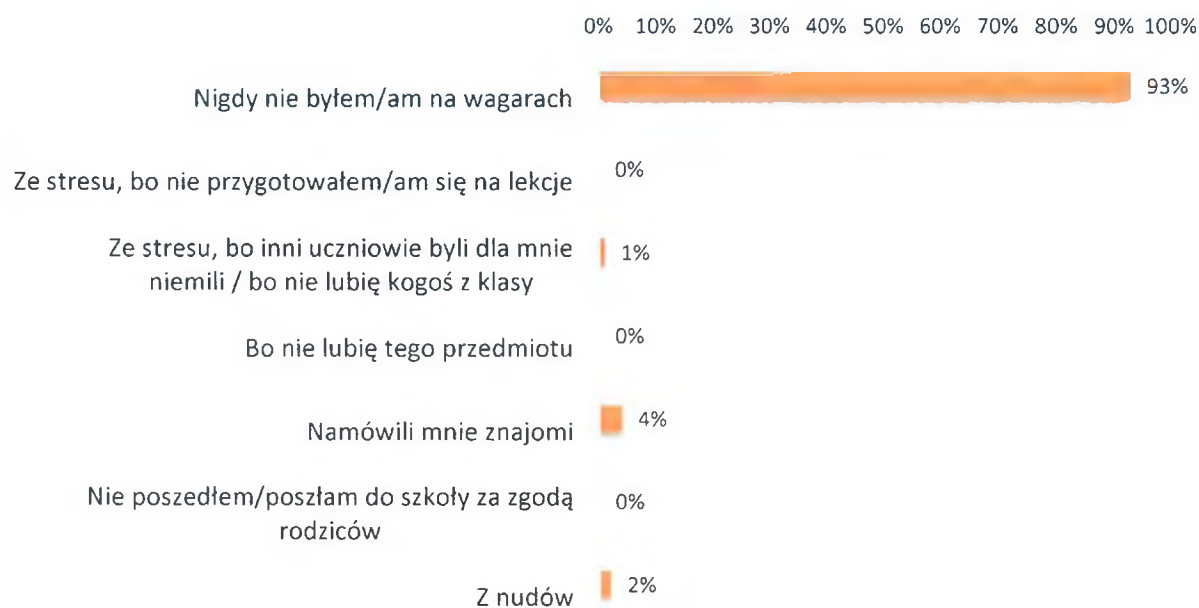
Uczniowie młodszych klas w deklarują w większości, że nigdy nie byli na wagarach (92%) lub wagarowali tylko raz (7%).

Wykres 42. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić¹⁶. Najczęściej wskazywano na: stres przed innymi uczniami, opuszczeni zajęć z nudów lub pod namową znajomych.

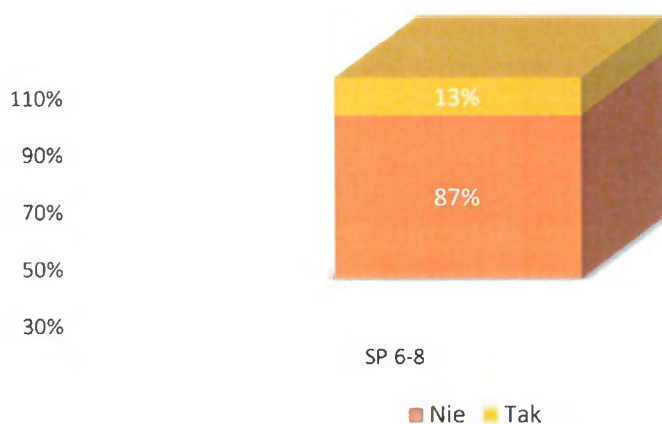
Wykres 43. Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?

¹⁶ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Inicjację alkoholową ma za sobą 13% uczniów szkół gminy Czerwin.

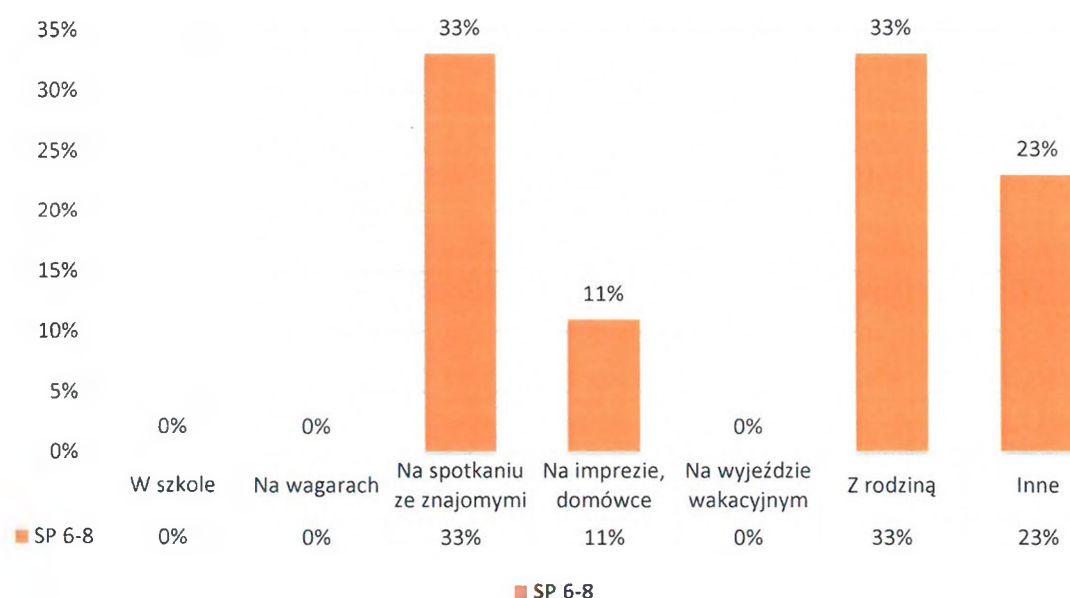
Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów jest spotkanie ze znajomymi (33%) oraz towarzystwo rodziny (33%).

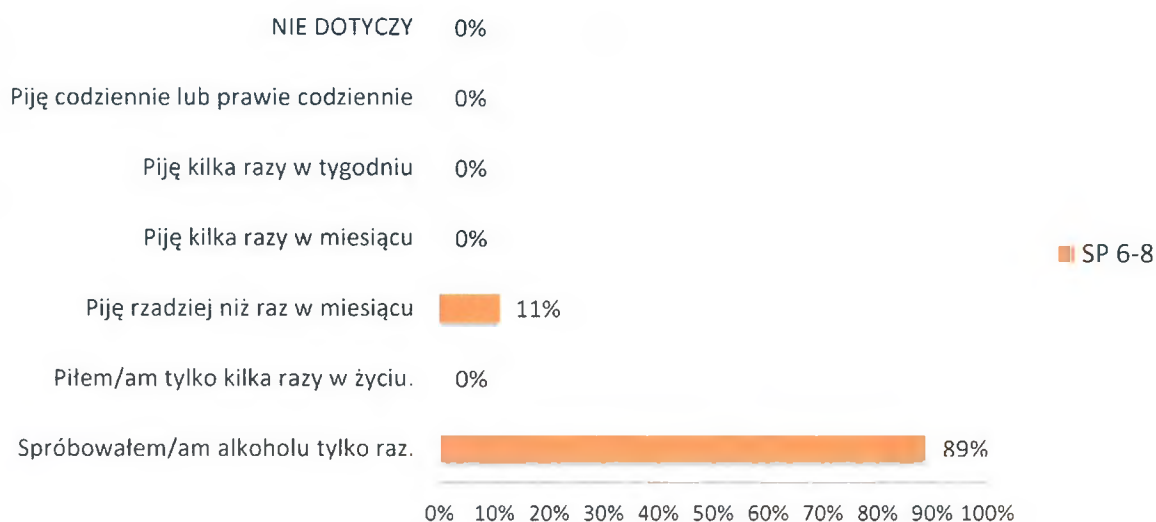
Powyższe wyniki wydają się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Wykres 45. Okoliczności inicjacji alkoholowej.

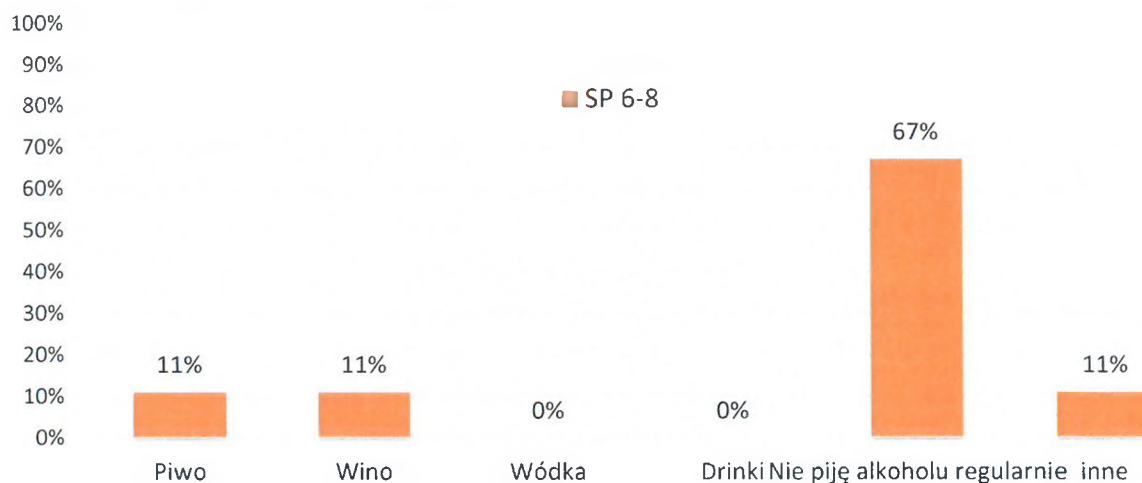
Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, **jak często młodzi ludzie sięgają alkohol**. 89% uczniów wskazało, że spróbowało alkoholu tylko raz, a 11% deklaruje, że pije rzadziej niż raz w miesiącu.

Wykres 46. Jak często pijesz alkohol?

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej deklarują, że sięgają po piwo oraz wino.**

Wykres 47. Rodzaj spożywanego alkoholu.

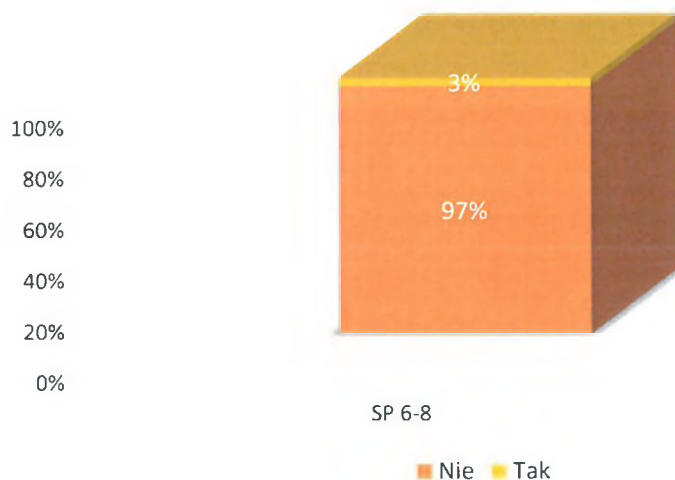
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Pokazane poniżej wyniki wskazują, że **51% uczniów nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż.** Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei łącznie 12% uczniów wskazuje, że jest przeciwnie, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Wykres 48. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z gminy Czerwin, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 3% uczniów badanych klas.**

Wykres 49. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?

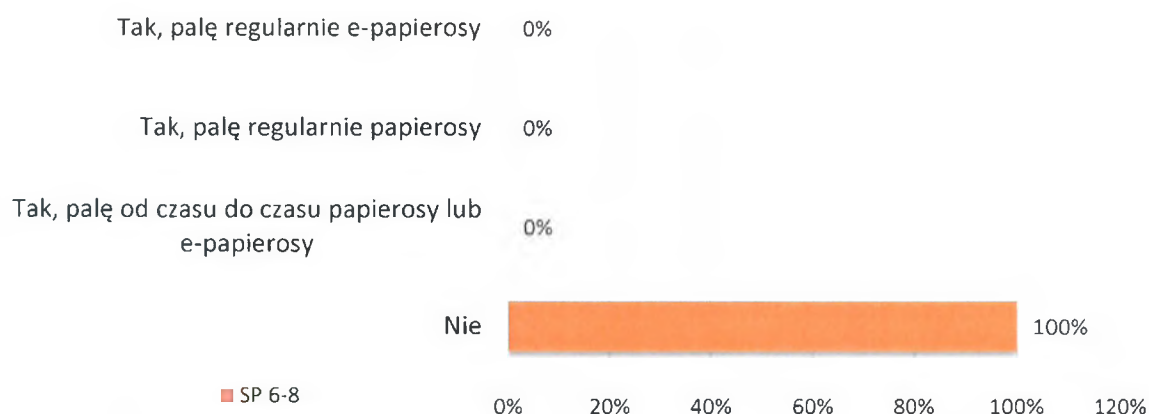
Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi.

Wykres 50. Okoliczności inicjacji nikotynowej.

100% uczniów mających za sobą inicjację nikotynową deklaruje, że nie pali aktualnie papierosów.

Wykres 51. Czy obecnie palisz papierosy?

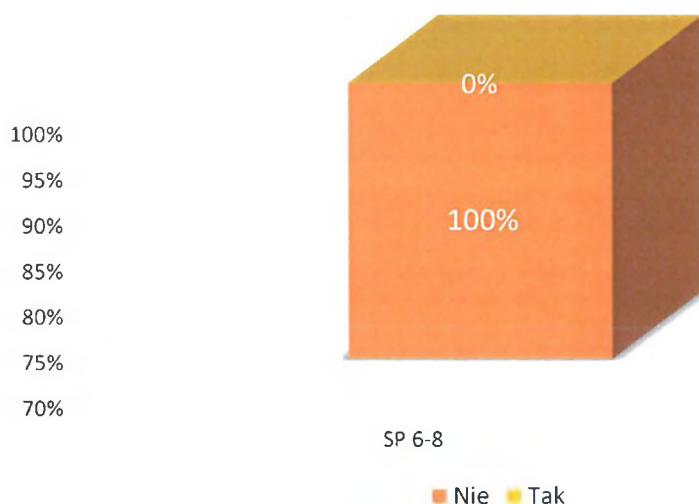
W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Większość uczniów uważa, że jest to trudne bądź niemożliwe (80%).** Jednak dla 20% z nich zakup papierosów stanowiłby trudności.

Wykres 52. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

Wyniki badań wskazują, że uczniowie gminy Czerwin nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 53. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

Poniższy wykres przedstawia subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana** większość uczniów nie wie, czy kupno narkotyków jest łatwe czy trudne, co pozwala wnioskować, że nigdy nie podejmowali próby takiego zakupu. **Jednak 3% uczniów uważa, że w ich środowisku łatwo o zakup narkotyków.**

Wykres 54. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabeli poniżej.

Tabela 12. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 6-8.

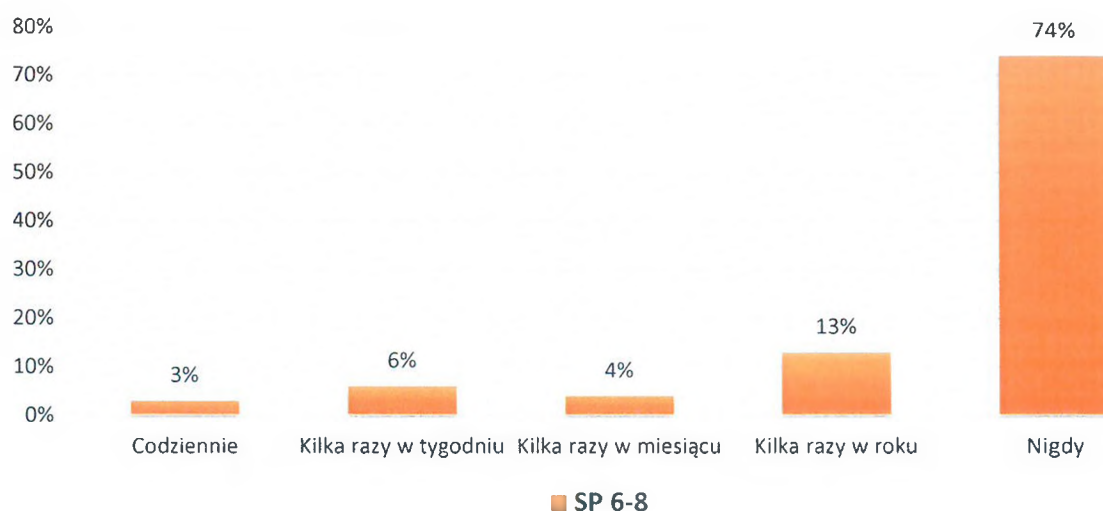
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	13%	46%	21%	20%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	0%	16%	23%	61%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	56%	24%	7%	13%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	0%	1%	27%	72%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	4%	4%	23%	69%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	3%	14%	29%	54%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	0%	1%	13%	86%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	63%	24%	4%	9%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	5%	3%	16%	76%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	3%	14%	26%	57%

Przeprowadzone ankiety w gminie Czerwin pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

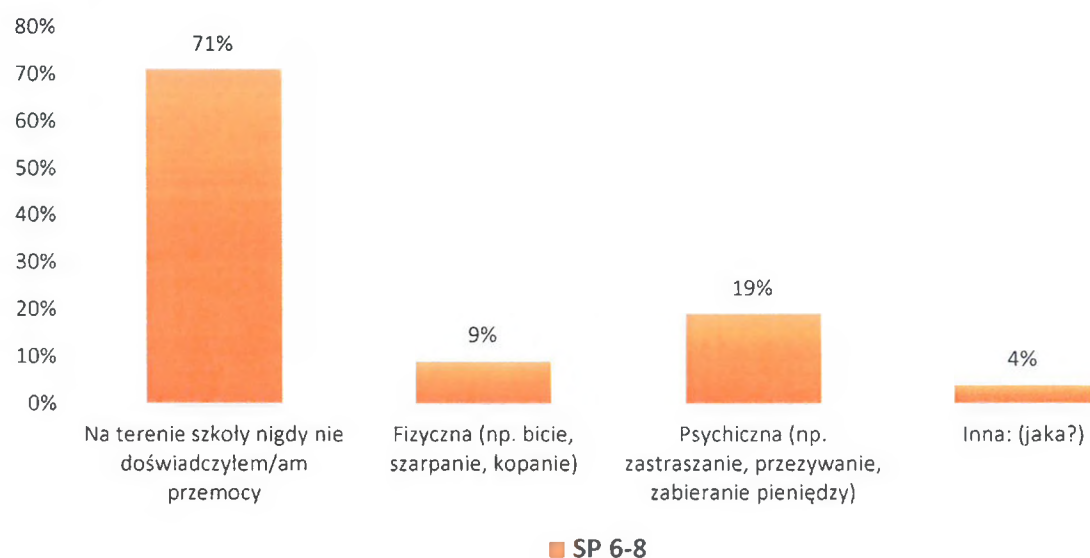
Spora część uczniów(74%) deklaruje, że nie są ofiarami przemocy doświadczanej ze strony innych uczniów.

Wykres 55. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole.

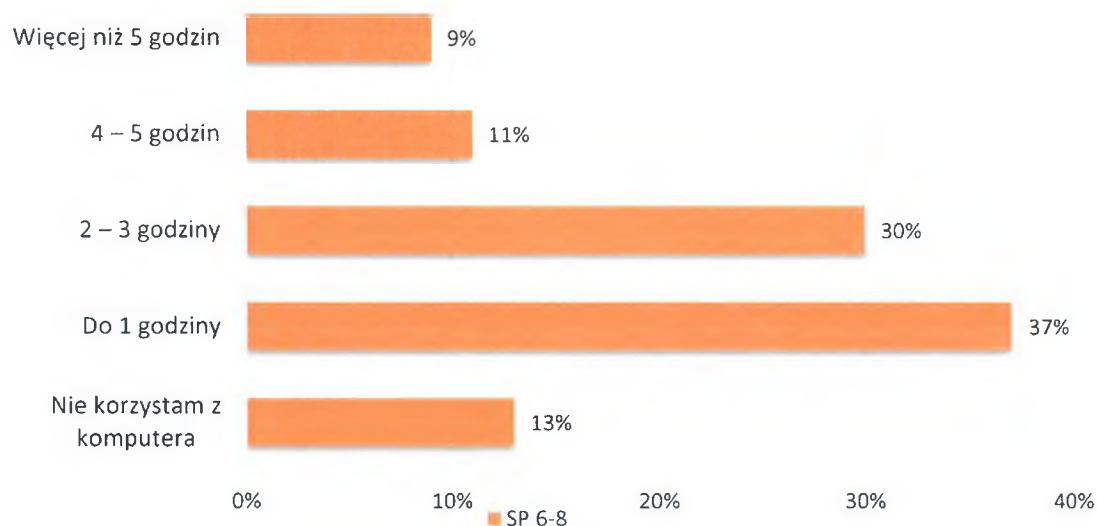
Badani uczniowie w większym stopniu doświadczają przemocy psychicznej (19%), niż fizycznej (9%).

Wykres 56. Jakiego rodzaju była to przemoc?

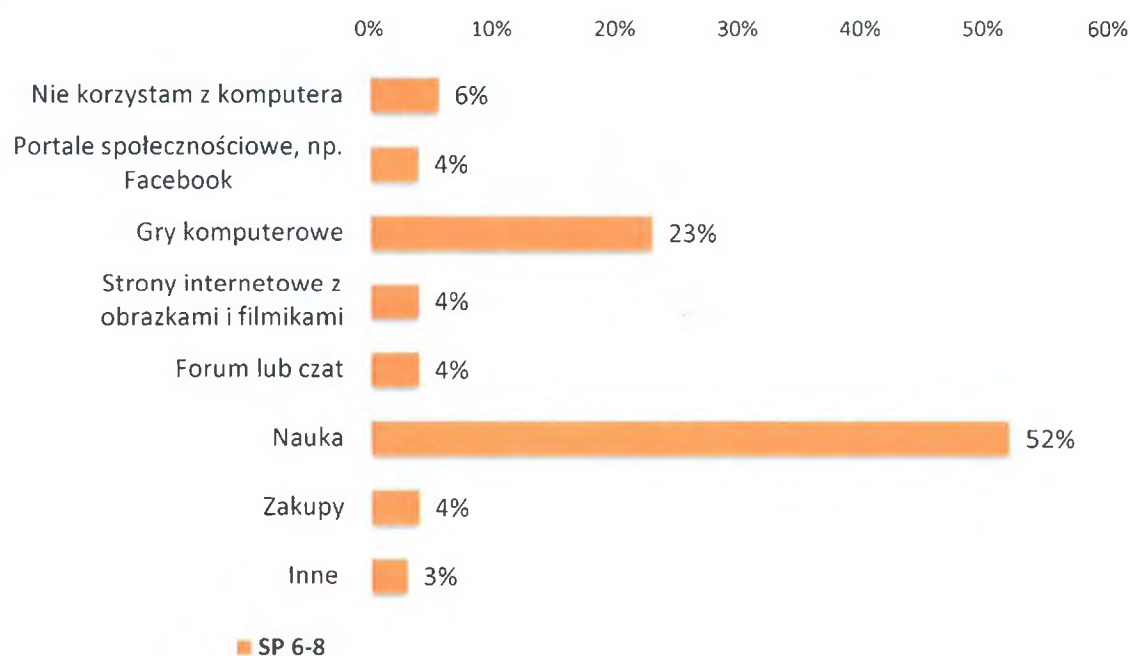
Wraz z wiekiem wzrasta liczba godzin dziennie przeznaczonych na korzystanie z komputera. Większość uczniów spędza przed komputerem do 1 godziny dziennie (37%). 13% deklaruje, że w ogóle nie korzysta z komputera.

Wykres 57. Częstotliwość korzystania z komputera.

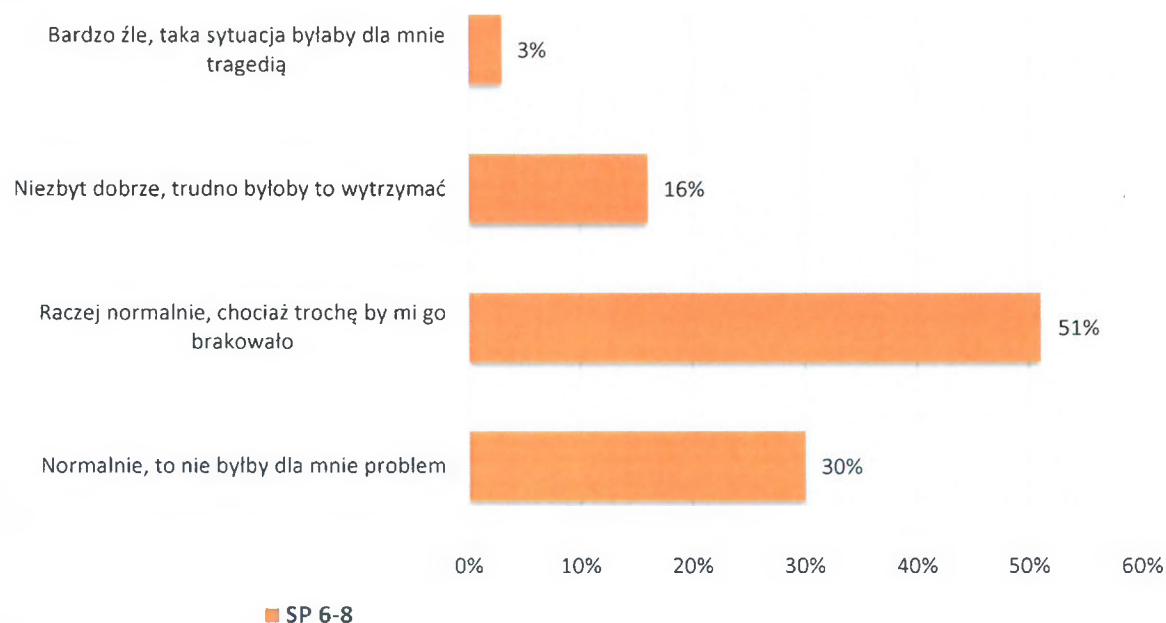
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być: nauka (52%) oraz gry (23%).**

Wykres 58. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?

Łącznie 81% uczniów deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Wykres 59. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

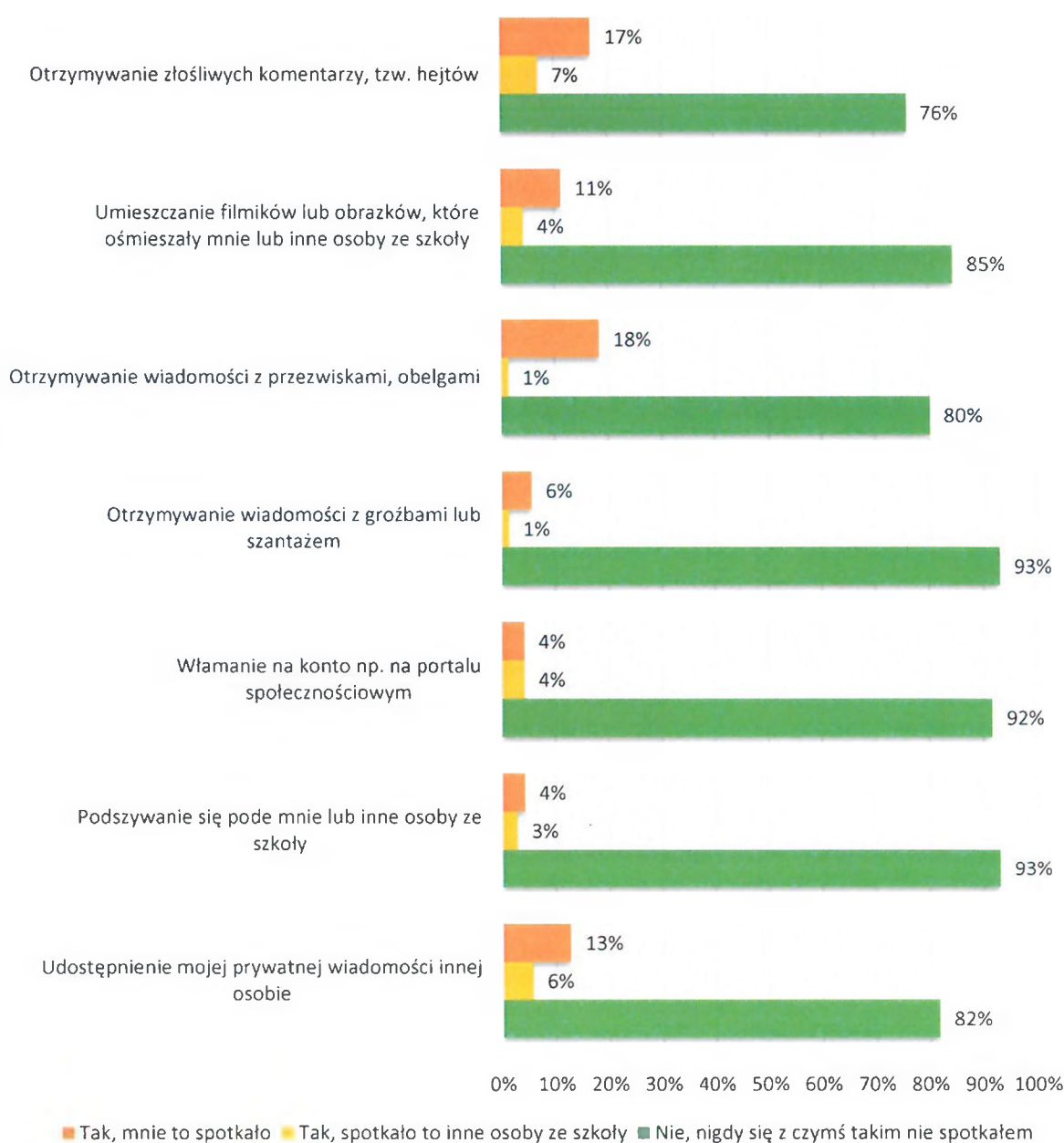
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w gminie Czerwin nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

24% uczniów doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych

młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

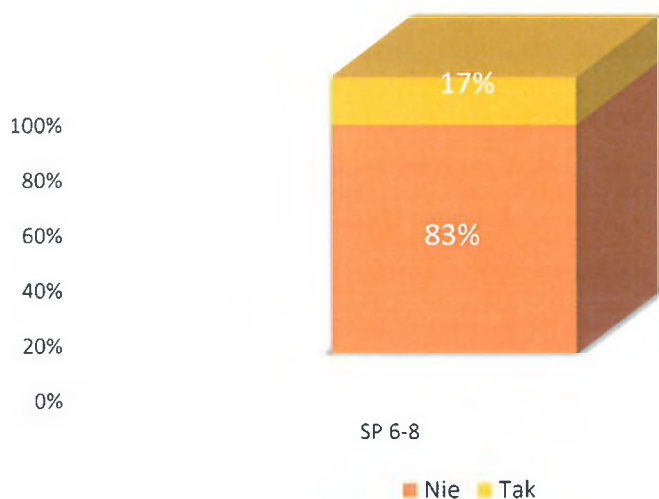
Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (19%) oraz często padali też ofiarami udostępniania innym prywatnych wiadomości (26%). Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Wykres 60. Styczność z cyberprzemocą: SP 6-8.

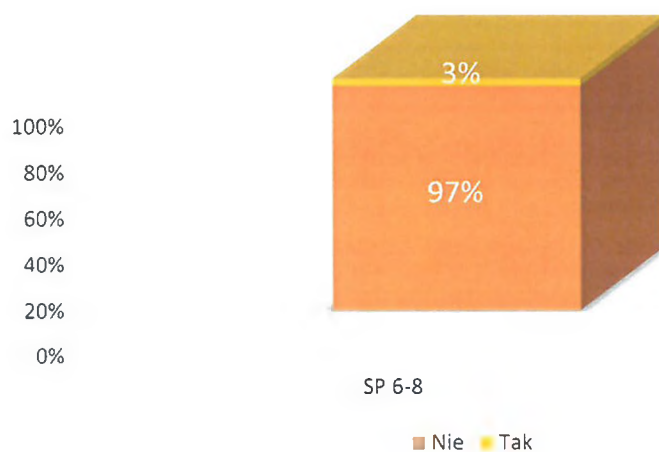
Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Czerwin. **Większość uczniów nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (83%).**

Wykres 61. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?

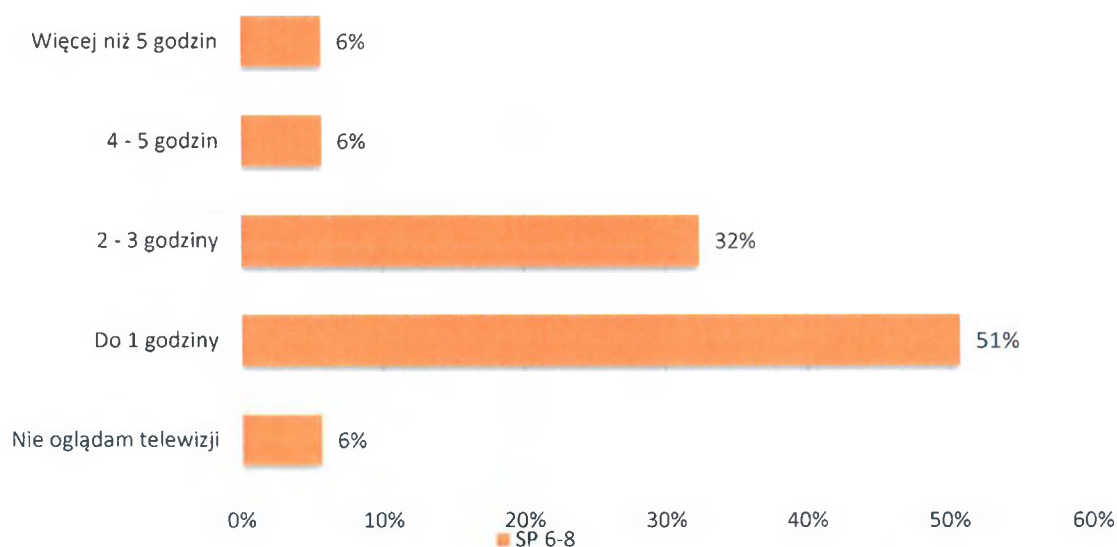
W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” cieszą się mniejszą popularnością wśród dzieci i młodzieży z gminy Czerwin.

Wykres 62. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)

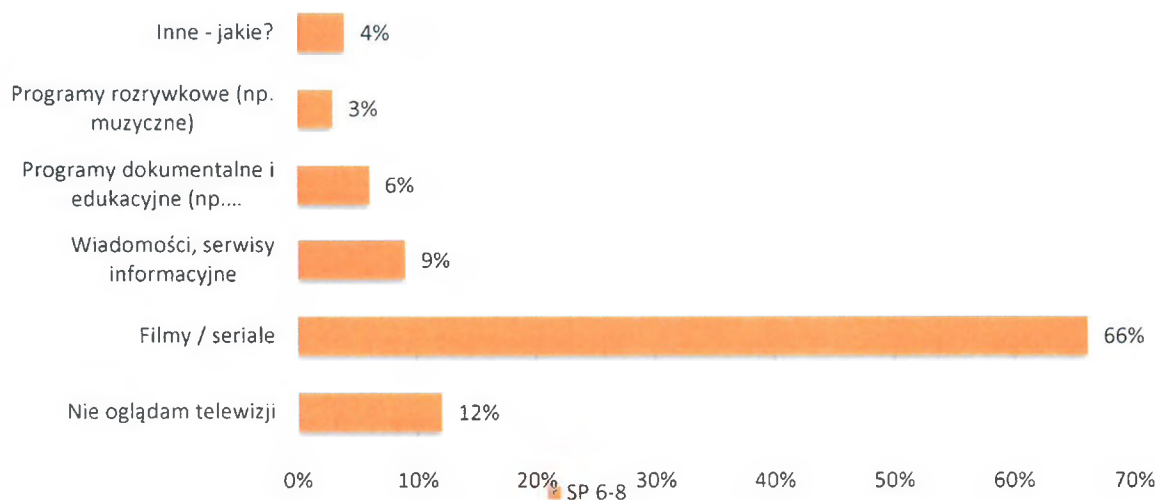
Zapytaliśmy anektowanych uczniów, ile czasu spędzają przed telewizorem. Uczniowie deklarowali najczęściej poniżej 1 godziny (51%) oraz 2-3 godziny dziennie (32%) lub w ogóle (6%). **Niepokojący jest fakt, iż łącznie 12% uczniów deklaruje, że spędza na oglądaniu telewizji więcej niż 4 godziny dziennie.**

Wykres 63. Częstotliwość korzystania z telewizora.

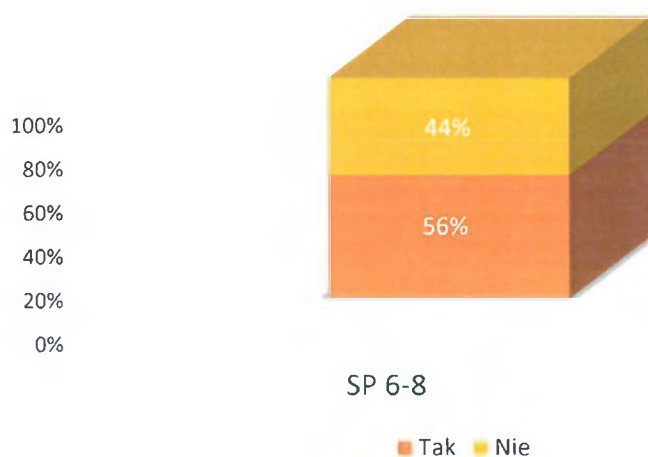
Zapytaliśmy uczniów, również o to jakie programy najczęściej oglądają. Najbardziej popularnymi programami w telewizji są filmy i seriale (61%).

Wykres 64. Jakie programy najczęściej oglądasz w telewizji?

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań. W pytaniu czy uczniowie mają pasję- 53% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Uczniowie w obu grupach wiekowych w tym pytaniu wskazywali na aktywności: m.in. piłkę nożną, taniec, jazda na rowerze czy hulajnodze, treningi, pływanie oraz aktywności artystyczne typu śpiew i rysowanie.

Wykres 65. Czy masz pasję - coś co bardzo lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz jak mija czas?

Uczniowie uważają również, że w okolicy jest wiele propozycji spędzania wolnego czasu, jednakże mogłoby pojawić się więcej obiektów sportowych (18%).

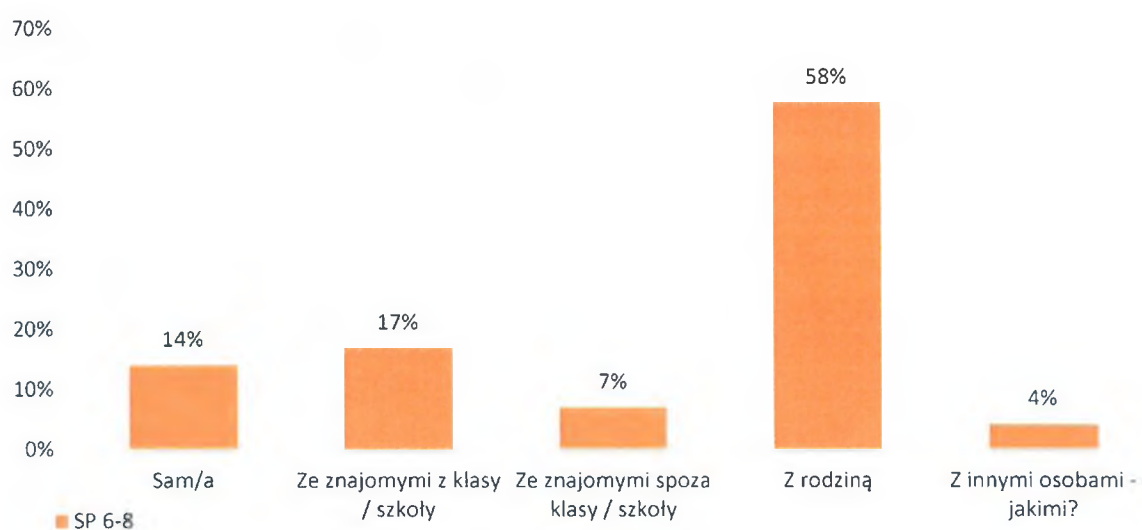
Wykres 66. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu?

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacery i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

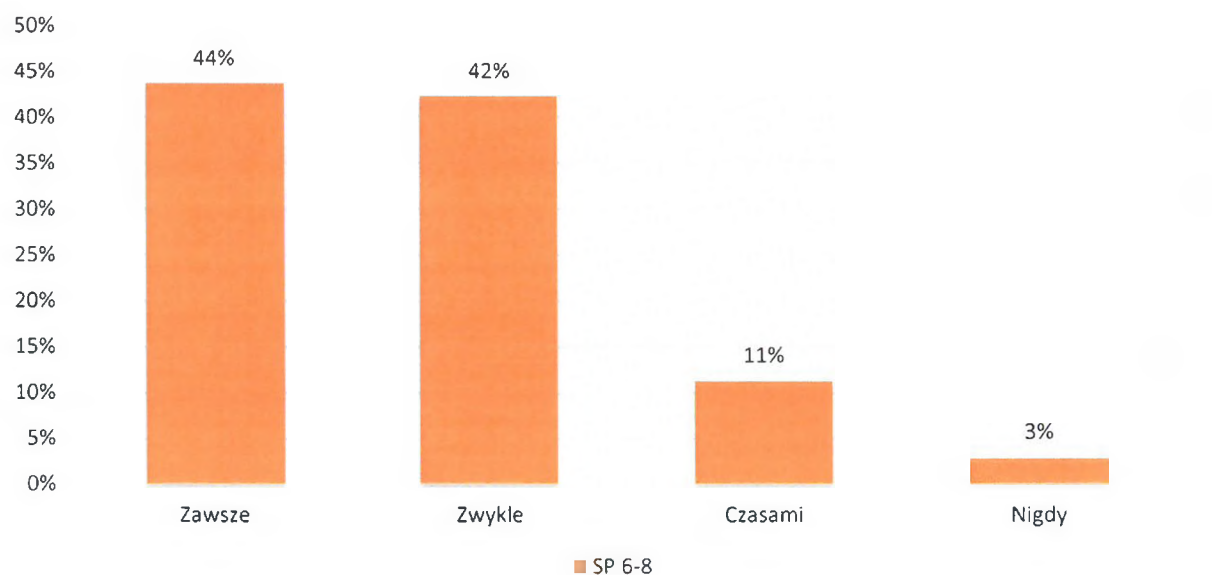
Badani uczniowie najczęściej czasu wolnego spędzają z rodziną (58%) lub ze znajomymi z klasy (17%).

Wykres 67. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Na koniec zapytaliśmy uczniów o zdanie, czy według nich rodzice wiedzą, co ich dzieci robią w czasie wolnym. 44% badanych deklaruje, że ich rodzice zawsze wiedzą co robią w wolnym czasie. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zaprezentowano poniżej.

Wykres 68. Czy rodzice wiedzą co robisz w czasie wolnym?

Podsumowanie części diagnostycznej

Podsumowanie badań ankietowych

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Czerwin można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Dorośli mieszkańcy gminy Czerwin

- ✓ Do najpoważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców należą: zanieczyszczenie (krajobrazu, powietrza, wody) oraz bieda i ubóstwo.
- ✓ Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Gminy Czerwin odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka - mieszkańcy gminy piją dość regularnie, jednorazowo spożywając stosunkowo nieduże ilości alkoholu. Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcji (33%) oraz 3-4 porcje alkoholu (13%). 41% badanych przyznało, że nie pije w ogóle.
- ✓ Wydaje się wskazane przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy Czerwin kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki palenia papierosów (23% przyznaje się do regularnego palenia) oraz spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym i regularnym spożywaniem. Warto przy tej okazji szeroko poinformować mieszkańców o miejscach, gdzie osoba uzależniona od alkoholu może uzyskać pomoc – 76 % ankietowanych tego nie wie. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- ✓ Badani respondenci deklarują, że w swoim środowisku mają pojedyncze przypadki osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze. 26% ankietowanych zna od 1 do 5 osób uzależnionych od tych substancji). Podobnie sytuacja kształtuje się

w przypadku uzależnienia od leków i stosowania ich jako środki odurzające. 16% mieszkańców ma podejrzenia, a 7% potwierdza, że zna osoby mające ten problem.

- ✓ Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w gminie Czerwin jest zauważalne (21% ankietowanych deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 15% podejrzewa, że do tego dochodzi). Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Należy zwrócić uwagę, że 75% mieszkańców gminy nie wie, gdzie zwrócić się może po pomoc osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.
- ✓ W badaniu wykazano, iż mieszkańcy gminy Czerwin coraz częściej uciekają w kierunku hazardu (14% ankietowanych zauważa, że uzależnienie od hazardu jest częstym zjawiskiem w lokalnej społeczności). Co więcej, większość z ankietowanych (93%) nie była w stanie wskazać miejsca, w którym mogliby uzyskać ewentualną pomoc w przypadku uzależnienia od hazardu. Konieczne jest przeprowadzenie na terenie gminy kampanii informacyjnej w tym zakresie.
- ✓ Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w gminie. Łącznie 80% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym.

2. Sprzedawcy napojów alkoholowych

- ✓ Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek (69% a 31% robi to często). W opinii 8% sprzedawców próba zakupu przez niepełnoletnich zdarza się najczęściej kilka razy w miesiącu. Jednak, w zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu gminy Czerwin, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol (11% uczniów) jak i papierosy (20% uczniów) osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

3. Dzieci i młodzież szkolna

- ✓ Biorąc pod uwagę wyniki ankiet należy jednak zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę sięgania po alkohol przez uczniów – 13% ma już za sobą inicjację alkoholową. W przypadku używania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałaniu uzależnieniu od m.in. od leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- ✓ W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu Cyberprzemocy oraz bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych. Dodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.
- ✓ Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach problem przemocy rówieśniczej jest zauważalny (26% deklaruje, że doświadcza przemocy od rówieśników). Dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na ten problem (19% badanych uczniów doświadcza przemocy psychicznej, a 9% fizycznej). Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych

klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.

Analiza SWOT

To jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie, których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Czerwin przedstawia tabela zamieszczona na następnych stronach.

Tabela 13. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • aktywność organizacji pozarządowych oraz nieformalnych grup funkcjonujących na terenie gminy, • rozwinięta baza dydaktyczna oraz dobry poziom edukacji podstawowej z dostosowanymi do potrzeb uczniów zajęciami pozalekcyjnymi, • dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa, • aktywna działalność Biblioteki Publicznej, • aktywna działalność Gminnego Ośrodka Kultury, • wykwalifikowani członkowie OPS, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA (stałe podnoszenie kompetencji pracowników),	• brak mieszkań chronionych, • brak placówek leczenia odwykowego oraz grup samopomocowych na terenie gminy, • utrzymujący się wskaźnik bezrobocia, • ujemne saldo migracji, • ujemny przyrost naturalny, • mała liczba pracowników posiadających kompetencje do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą na salach gimnastycznych, w świetlicach wiejskich, • niski poziom wykształcenia części mieszkańców, • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, • niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, • zbyt niskie wynagrodzenie pracowników, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • stagnacja w sferze przedsiębiorczości,

• zatrudnianie w OPS pracownika, który wykonuje specjalistyczne usługi opiekuńcze, • efektywna praca asystenta rodziny, • dostępność Żłobka Gminnego, • dostępność Przedszkola Samorządowego, • funkcjonowanie Dziennego Domu Seniora na terenie gminy, • zapewnienie posiłków dzieciom z terenu Gminy, • system stypendialny dla dzieci, • wysoki udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.	• brak skutecznej promocji gminy i jej walorów (przyrodniczych, turystycznych, krajobrazowych), • brak dostępu do zajęć edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy, • postępujące obciążenie demograficzne- starzenie się społeczeństwa, • brak specjalistów do prowadzenia terapii grupowej i indywidualnej rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie; • brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • działania gminy wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, • walory turystyczne i krajobrazowe gminy,	• wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa (problem o charakterze globalnym) i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy,

• rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • rozwój i modernizacja bazy oświatowej, • rozwój i modernizacja bazy rekreacyjno-sportowej oraz placówek kulturalnych, • spadek ogólnej liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, • niska popularność substancji psychoaktywnych wśród uczniów, • odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim.	• niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, • zjawisko przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej w szkołach, a także cyberprzemocy, • uzależnienia behawioralne (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży).
--	--

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZERWIN NA LATA 2021-2025

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czerwin jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Czerwin pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2021 – 2025, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja Gminy Czerwin na lata 2021-2025 brzmi:

**Gmina Czerwin zapewnia odpowiednie warunki do życia i rozwoju mieszkańcom,
w szczególności poprzez przeciwdziałanie patologiom społecznym
i wykluczeniu społecznemu, a także wsparcie i integrację lokalnej społeczności.**

Na podstawie dostępnych danych sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w gminie Czerwin. W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy

Prognozuje się:

- ✓ wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy;
- ✓ utrzymywanie się średniego poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy;
- ✓ wzrost zjawiska cyberprzemocy i potrzebę jego zapobiegania;
- ✓ wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin, w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- ✓ zwiększenie udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- ✓ poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów

2. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem

Prognozuje się:

- ✓ stałe potrzeby rodzin dysfunkcyjnych w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- ✓ potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- ✓ występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;
- ✓ potrzebę specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jego przeciwdziałania;
- ✓ stałe zapotrzebowanie na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;

- ✓ wzrost aktywności na rzecz wspierania rodziny innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- ✓ potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- ✓ popularyzację rodzin wspierających oraz wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej;
- ✓ wzmacnianie ról i kompetencji wszystkich członków rodziny.

3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu ubóstwem, uzależnieniami i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- ✓ konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom.

4. Poprawa jakości życia oraz zapewnienie warunków do integracji i aktywnego udziału w życiu społecznym osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- ✓ utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- ✓ wzrost izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych;
- ✓ rozszerzenie zakresu usług dla seniorów, poprawę dostępności do usług dedykowanych seniorom oraz rozwój polityki senioralnej;
- ✓ zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania;
- ✓ poprawę dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności oraz przewlekłej choroby;
- ✓ promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- ✓ promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy Czerwin poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czerwin na lata 2021 - 2025* opierać będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy

I CEL OPERACYJNY: Zwiększenie partycypacji mieszkańców w życiu gminy

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;
- Pobudzanie procesu integracji społeczności lokalnej poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc spotkań dla społeczności lokalnych;
- Kultywowanie tradycji i rozwijanie twórczości ludowej (działalność Kół Gospodyń Wiejskich, spotkania integracyjne seniorów);
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;

- Budowa skutecznego systemu dialogu społecznego i informacji gminnej wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie oraz media społecznościowe;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych,

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń;
- ✓ liczba spotkań w lokalnych społecznościach;
- ✓ liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych;
- ✓ liczba miejsc spotkań dla społeczności lokalnych.

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościoł

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. CEL STRATEGICZNY: Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych

I CEL OPERACYJNY – Wspieranie rodzin w rozwoju kompetencji i pełnieniu ról rodzicielskich

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Upowszechnienie wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat systemu wspierania rodziny;

- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej;
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Umożliwianie rodzinom ze zdiagnozowanymi problemami uzyskania pomocy w zapewnieniu stabilizacji życiowej;
- Zapewnienie dostępu do superwizji, szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego dla osób pracujących z rodzinami- doskonalenie standardów pracy z rodziną;
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa;

- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny;
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym;
- ✓ liczba projektów przeprowadzonych w świetlicach wiejskich
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba szkoleń i superwizji, dla osób wspierających rodziny;
- ✓ liczba wolontariuszy działających na rzecz wsparcia rodziny oraz dzieci w pieczy zastępczej

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY– Pomoc i ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Systematyczne i kompleksowe diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- Promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia i zaniedbywania w tym prowadzenia: warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców;
- Udzielanie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, jak i zapewnienie miejsc noclegowych;

- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Zwiększenie dostępności i prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń, konsultacji, inicjatyw.

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA,

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

3. CEL STRATEGICZNY: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu ubóstwem, uzależnieniami i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie pomocy oraz wsparcia osobom i rodzinom ubogim

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Aktywizowanie sieci wsparcia społecznego szczególnie w kręgach sąsiedzkich dla osób zagrożonych ubóstwem;
- Intensyfikacja działań informacyjnych na temat możliwych form wsparcia, dedykowana szczególnie tym kategoriom osób, które często nie mają wiedzy o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach pomocy;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze oraz bezdomnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- ✓ liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności,
- ✓ liczba przedsięwzięć, akcji;
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii;
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu życia;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy;
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych,
- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

III. CEL OPERACYJNY: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz eliminowanie negatywnych skutków bezrobocia

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Wzmocnienie współpracy jednostek pośrednictwa pracy i pomocy społecznej z rynkiem pracy, rzetelne monitorowanie procesu wchodzenia osób bezrobotnych na rynek pracy;
- Wspieranie działań w celu podniesienia jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy;

- Rozwój przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób uczestniczących w szkoleniach i innych programach rynku pracy;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową;
- ✓ liczba nowych miejsc pracy.

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, PUP,

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

4. CEL STRATEGICZNY: Poprawa jakości życia oraz zapewnienie warunków do integracji i aktywnego udziału w życiu społecznym osób starszych, niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

I CEL OPERACYJNY: Dalszy rozwój systemu wsparcia i opieki nad seniorami

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznej i budynków dla seniorów;
- Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach chronionych;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz seniorów;
- Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej poprzez organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;
- Tworzenie warunków do aktywizacji najstarszych mieszkańców miasta oraz możliwości zatrudnienia i utrzymania pracy;
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym zawodowym;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Praca socjalna z osobami starszymi.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba osób starszych, którym udzielono wsparcia zatrudnionego w OPS opiekuna;

- ✓ liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z likwidacją barier w zakresie mieszkalnictwa, transportu;
- ✓ liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z usługami w zakresie korzystania z turystyki rekreacji, kultury, sportu;
- ✓ liczba spotkań, warsztatów, konferencji dot. pozytywnych postaw wobec osób starszych;
- ✓ liczba osób korzystających z usług społecznych w miejscu zamieszkania;
- ✓ liczba osób korzystających z dziennego wsparcia;
- ✓ liczba osób, którym w danym roku zapewniono pobyt w domu pomocy społecznej;
- ✓ liczba klubów seniora;
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, Dzienny Dom Seniora

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, ośrodek zdrowia

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Poprawa jakości życia oraz tworzenie warunków do integracji społecznej dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom;
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy;

- Pobudzanie i wspieranie różnorodnych form partycypacji i aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami;
- Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu z powodu długotrwałej choroby;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Jednostka realizująca: Gmina Czerwin– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Czerwin;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Czerwin oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Czerwin;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Czerwin;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwin;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwiniu, jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań), a raz na 2 lata sporządzony zostanie raport rozszerzony.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czerwin na lata 2021- 2025 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak art. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Czerwin- 2019 rok.	8
Tabela 2. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem substancji psychoaktywnych.	16
Tabela 3. Przestępstwa/ wykroczenia na terenie gminy.	16
Tabela 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2018-2020.	25
Tabela 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.	25
Tabela 6. Główne przyczyny przyznawania świadczeń pomocy społecznej przez OPS w Gminie Czerwin w latach 2018-2020- liczba rodzin- dane z OPS	26
Tabela 7. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	35
Tabela 8. Procedura Niebieska Karta.	38
Tabela 9. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.	40
Tabela 10. Zgodność z twierdzeniami dotyczącymi spożywania alkoholu.	45
Tabela 11. Zgodność z twierdzeniami dotyczącymi wychowania.	54
Tabela 12. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 6-8.	72
Tabela 13. Analiza SWOT.	86

Spis wykresów

Wykres 1. Ludność według płci i wieku w 2019 roku.	7
Wykres 2. Ludność Gminy Czerwin w rozbiciu na ekonomiczne grupy wiekowe.	8
Wykres 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS- liczba rodzin.....	23
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.	27
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.....	28
Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.....	29
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.....	31
Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2018-2020.	33
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwin z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020.....	34
Wykres 10. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.	41
Wykres 11. Częstotliwość spożywania alkoholu.....	42
Wykres 12. Ile porcji standardowych zawierających alkohol wypija Pan/Pani w trakcie typowego dnia picia?.....	43
Wykres 13. Jak ocenia Pan/Pani liczbę sklepów i lokali w Pana/Pani okolicy, gdzie można kupić alkohol?	43
Wykres 14. Czy wie Pan/Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w Pana/Pani rejonie zamieszkania?	46
Wykres 15. Wiek inicjacji nikotynowej.	46
Wykres 16. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?	47
Wykres 17. Jak Pana/Pani zdaniem palenie e-papierosów wpływa na zdrowie?	47
Wykres 18. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?.....	48

Wykres 19. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru).....	49
Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby uzależnione od leków?.....	50
Wykres 21. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?	50
Wykres 22. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”), które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)?	51
Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?	51
Wykres 24. Przekonania dotyczące wychowania.	52
Wykres 25. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?.....	53
Wykres 26. Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	56
Wykres 27. Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	56
Wykres 28. Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	57
Wykres 29. Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.....	57
Wykres 30. Spożywanie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.....	58
Wykres 31. Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.....	58
Wykres 32. Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	59
Wykres 33. Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia.	59
Wykres 34. W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.....	60
Wykres 35. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?	60
Wykres 36. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?.....	61
Wykres 37. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?.....	61
Wykres 38. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?.....	62
Wykres 39. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?.....	62

Wykres 40. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?.....	63
Wykres 41. Jak czujesz się w swojej klasie?	64
Wykres 42. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?	65
Wykres 43. Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?.....	65
Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?.....	66
Wykres 45. Okoliczności inicjacji alkoholowej.	67
Wykres 46. Jak często pijesz alkohol?.....	67
Wykres 47. Rodzaj spożywanego alkoholu.	68
Wykres 48. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	68
Wykres 49. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?	69
Wykres 50. Okoliczności inicjacji nikotynowej.	69
Wykres 51. Czy obecnie palisz papierosy?	70
Wykres 52. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	70
Wykres 53. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	71
Wykres 54. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?	71
Wykres 55. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole.	73
Wykres 56. Jakiego rodzaju była to przemoc?	73
Wykres 57. Częstotliwość korzystania z komputera.	74
Wykres 58. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?	74
Wykres 59. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?	75
Wykres 60. Styczeń z cyberprzemocą: SP 6-8.....	76
Wykres 61. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?	77
Wykres 62. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)	77
Wykres 63. Częstotliwość korzystania z telewizora.....	78
Wykres 64. Jakie programy najczęściej oglądasz w telewizji?	78
Wykres 65. Czy masz pasję - coś co bardzo lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz jak mija czas? .	79

Wykres 66. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu?	79
Wykres 67. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?	80
Wykres 68. Czy rodzice wiedzą co robisz w czasie wolnym?	81

PRZEWODNICZĄCY RADY

mgr Krzysztof Tyszk

